Benchmarking | norra Bohuslän 2015

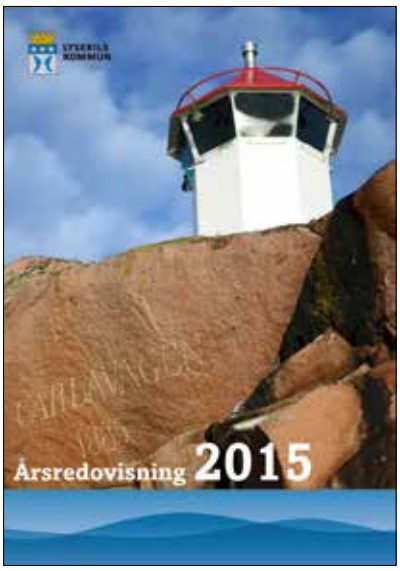

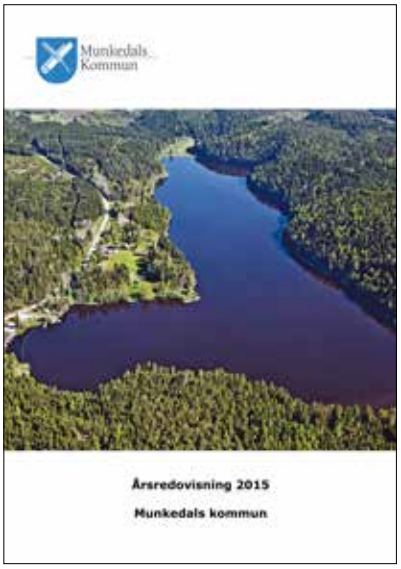

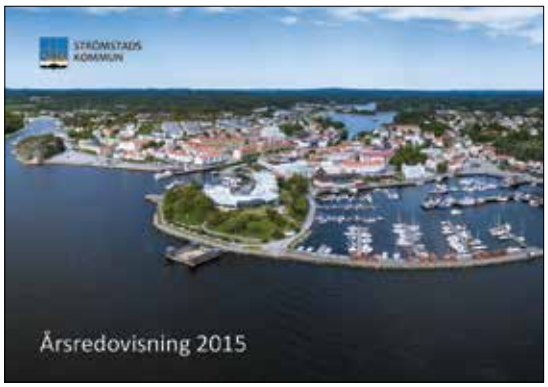

Förord ... 2
Inledning ... 3
Benchmarking i norra Bohuslän ... 3
Organisation ... 3
Kommunbeskrivningar ... 3
Lysekil ... 3
Munkedal ... 4
Sotenäs ... 4
Strömstad ... 4
Tanum ... 4
Befolkning ... 5
Befolkningsutveckling Lysekil ... 5
Befolkningsutveckling Munkedal ... 6
Befolkningsutveckling Sotenäs ... 6
Befolkningsutveckling Strömstad ... 6
Befolkningsutveckling Tanum ... 6
Finansiell jämförande analys ... 7
Resultat ... 7
Finansiell ställning ... 7
Finansiella profiler 2012-2015 ... 7
Lysekil ... 8
Munkedal ... 9
Sotenäs ... 10
Strömstad ... 11
Tanum ... 12
Ekonomisk analys ... 13
Utdebitering ... 13
Resultat ... 13
Kostnadsutveckling ... 13
Soliditet ... 13
Skola och barnomsorg ... 14
Organisation ... 15
Väsentliga händelser och nyheter 2015 ... 15
Nyckeltal med analyser 2015 ... 15
Omsorgsverksamhet ... 20
Arbetet under 2015 ... 20
Framtiden ... 20
Övergripande nyckeltal ... 20
Nyckeltal för äldreomsorg ... 21
Väntetid för plats på äldreboende ... 24
Omsorg för funktionsnedsatta ... 26
Individ- och familjeomsorg ... 27
VA-verksamhet ... 29
Nyckeltal ... 29
Produktion ... 29
Miljö ... 30
Ekonomi ... 30
Kvalitet och störning ... 31
Sammanfattning ... 31
Framtid ... 31
Fastigheter ... 32
Nyckeltal ... 32
Sammanfattning och framtid ... 32
Upphandling och e-handel ... 33
Årets arbete och väsentliga händelser ... 33
Nyckeltal ... 34
Personal ... 36
Antal anställda ... 36
Åldersstruktur ... 36
Sysselsättningsgrad ... 36
Sjukfrånvaro ... 36
Forskning och projekt ... 38
Kommunforskning i Väst ... 38
Jämförelseprojektet ... 38
Kommunens Kvalitet i Korthet ... 39

Förord

Intresset för benchmarking inom offentlig sektor har ökat de senaste åren. I Kommunforskning i Västsveriges (KFI) ROS-rapport som presenterar trender och tendenser inom områdena redovisning, styrning och organisation anges det att benchmarking under senare år vuxit fram som ett av de vanligaste och viktigaste verktygen för verksamhetsutveckling. Benchmarking är en process som ofta startar med nyckeltalsjämförelser. Nyckeltalsjämförelser ger i första hand information om hur kommunen ligger till i förhållande till andra. Ambitionen är att nyckeltalsjämförelserna sedan skall stimulera till lärande och verksamhetsutvecklande.

De fem kommunerna i norra Bohuslän har sedan år 2000 systematiskt jobbat med och använt benchmarking för jämförelser och verksamhetsutveckling. Samarbetet i norra Bohuslän är på så sätt unikt i landet genom att det pågått under så många år, omfattar i stort sett hela den kommunala verksamheten och involverar både ekonomifunktionerna och verksamhetsföreträdare.

För elfte året i rad publiceras en rapport där det gångna årets benchmarkingsarbete sammanfattas. Rapporten presenteras vid en benchmarkingsdag i juni och behandlas och blir därefter ett viktigt verktyg i de olika kommunernas planerings- och uppföljningsarbete.

Under åren 2008-2010 deltog de nordbohusländska kommunerna tillsammans med Dals-Ed, Färgelanda, Orust och Tjörns kommun i det nationella jämförelseprojektet. Med sitt fokus på medborgarnytta och verksamhetskvalitet innebar jämförelseprojektet en utveckling av benchmarkingarbetet. Tillsammans med forskare från KFI har kommunerna i norra Bohuslän och Marks kommun tagit fram en rapport där jämförelse görs av ekonomifunktionerna i de olika kommunerna. I rapporten jämförs både kostnader och kvalitet. Denna typ av mätning där kostnader och kvalitet för en stabsfunktion inom kommuner jämförs är den första i sitt slag i landet. KFI har också gjort en särskild jämförelse av kommunernas årsredovisningar. Flera av kommunerna i norra Bohuslän har genom åren uppmärksammats i KFI:s tävling om bästa årsredovisning.

För att utveckla jämförelsearbetet ytterligare deltar kommunerna i norra Bohuslän i flera olika nationella nätverk, exempelvis Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) nätverk för kvalitetsutveckling (Kvalitet i Korthet).

Flera av kommunerna i norra Bohuslän har också deltagit i de nationella kommunforskningsprogrammen.

Benchmarkingarbetet har en stor potential att vara ett viktigt verktyg för verksamhetsutveckling. En viktig förutsättning är ett fortsatt stort engagemang från både ekonomer och verksamhetsföreträdare.

Till sist ett stort tack till alla som på olika sätt medverkat i olika projekt och arbetsgrupper och bidragit till att göra benchmarkingarbetet i norra Bohuslän till något unikt. Tack också till er andra som varit med och tagit fram denna och andra rapporter.

Maj 2016

Ekonomicheferna i Munkedal, Lysekil, Sotenäs, Strömstad och Tanums kommuner

Foto: Scandinav Bildbyrå

Inledning

På senare år har allt fler av de svenska kommunerna arbetat med jämförelser med andra kommuner för att utveckla sin verksamhet. Utgångspunkt är att det finns kommuner som fungerar bättre än andra och att deras sätt att bedriva verksamheten på, bör spridas till övriga kommuner. Arbetssättet att utveckla sin verksamhet genom att jämföra och lära av andra brukar benämnas benchmarking.

Kommunforskning i Väst (KFI) gör varje år en studie av vilka styrmodeller som är mest populära i kommunerna. Studien visar att benchmarking är en av de mest populära styrmodellerna och att dess popularitet är växande.

Det finns flera tänkbara syften med benchmarking: att få information om hur kommunen ligger till i jämförelse med andra, att finna besparingspotential, att finna möjligheter till effektiviseringar och att redovisa för medborgarna hur verksamheten fungerar, vilket skulle kunna stärka demokratin. Studier har visat att en hög andel av Sveriges kommuner arbetar med benchmarking, men att de förhoppningar som kommunerna har med tekniken inte har realiserats fullt ut. Då främst på grund av hinder i form av tidsbrist och oro för att nyckeltalen ska användas på felaktigt sätt.

Benchmarking i norra Bohuslän

Arbetet med att systematiskt göra jämförelser mellan kommunerna i norra Bohuslän – där kommunerna Munkedal, Sotenäs, Tanum, Strömstad och Lysekil ingår, påbörjades år 2000 efter beslut i alla deltagande kommuners kommunstyrelser. Syftet med benchmarkingarbetet är:

- att arbeta fram kvalitetssäkrade jämförelsetal inom olika verksamheter.
- att ge uppslag till kvalitetsförbättringar och förnyelse av kommunernas verksamhet.
- att finna förklaringsfaktorer till varför spännvidden är så stor mellan kommunerna avseende: skatteuttag, ekonomisk ställning samt kostnader för olika verksamheter.
- att implementera en arbetsmetodik inom benchmarkingområdet
- att ”lära” av varandra.
- att finna ingångar till ytterligare samarbete inom olika verksamheter.

Organisation

Benchmarkingarbetet 2015 omfattar följande områden:

- Finansiella jämförelser
- Skola och barnomsorg
- Omsorgsverksamhet
- VA-verksamhet
- Fastigheter
- Upphandling och e-handel
- Personal
- Forskning och projekt

En styrgrupp har inrättats där ekonomicheferna från respektive kommun ingår. Styrgruppens uppgift är att samordna projektet och arbetsgruppernas arbete. Styrgruppen rapporterar till kommunstyrelsen. För varje delområde finns verksamhetsgrupper som arbetar med jämförelser inom sina respektive områden. Dessa grupper kan bestå av förvaltningschefer, ekonomer, personalhandläggare och andra verksamhetsföreträdare.

Kommunbeskrivningar

Kommunerna Lysekil, Munkedal, Sotenäs Strömstad och Tanum i norra Bohuslän är en naturlig region för olika typer av samarbete. Kommunerna är ganska lika både i struktur och i invånarantal. Trots den geografiska närheten, den likartade strukturen och invånarantalen så är den ekonomiska situationen mycket olika i kommunerna. Spännvidden mellan högsta och lägsta skatteuttag är stor och skillnaderna i verksamheternas kostnader är omfattande.

Lysekil

Lysekils kommun bildades 1971 genom en sammanslagning av kommunerna Stångenäs, Skaftö och Lysekil. Kommunen täcker en yta på 210 kvadratkilometer. Brofjorden och Gullmarsfjorden ger kommunen ett för Sverige unikt fjordlandskap. Naturreservaten Näverkärr och Stångehuvud bjuder på fantastiska naturupplevelser och det finns ett stort friluftsområde med vandringsleder, elljusspår, grillplatser och vindskydd. Men den vackra naturen är inte allt, Lysekils stad har en levande stadskärna med gott om restauranger och affärer, konstgalleri och biograf. I kommunen finns simhall, ishall, ridsportsanläggningar, sporthallar, fotbollsplaner samt ett rikt föreningsliv.

Vid årsskiftet 2015/2016 hade Lysekil 14 464 invånare. Lysekil är kommunens centralort med ungefär 7 600 invånare. Näst störst är Brastad med cirka 1 800 invånare och därefter kommer Grundsund med cirka 550 invånare. Under sommaren

ökar kommunens befolkning väsentligt då kommunen är ett semesterparadis för bland andra fritidsboende, semestrande familjer, båtägare och campinggäster. Det var tillgången på sill och sten som en gång formade Lysekil. Idag består näringslivet till stor del av tillverkningsindustri där Preemraff Lysekil är det dominerande företaget med cirka 600 anställda. Forskning med marin anknytning och satsning på förnyelsebar energi är också viktiga verksamhetsområden. Lysekil styrs sedan valet 2014 av en minoritet bestående av socialdemokraterna, folkpartiet, centern och moderaterna

Munkedal

Munkedals kommun bildades 1974 genom en sammanslagning av de tidigare kommunerna Munkedal, Svarteborg och Sörbygden. Munkedals landareal är 635 km2, vilket är tredje största i landskapet efter Tanum och Uddevalla. Bebyggelsen är ganska jämt fördelad mellan tätorter och landsbygd. Av kommunens cirka 10 200 invånare bor cirka 5 900 personer i någon av tätorterna Munkedal, Dingle, Hällevadsholm och Hedekas. Centralort är Munkedal. I Munkedal finns cirka 900 företag, varav de flesta är enmansföretag eller småföretag med en till fem anställda. Det största företaget i kommunen är pappersbruket Arctic Paper AB. Munkedal styrs sedan valet 2014 genom ett samarbete mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet.

Sotenäs

Sotenäs är den till ytan minsta av kommunerna i norra Bohuslän. Kungshamn är centralort i kommunen. Andra orter i kommunen är Smögen, Hunnebostrand, Bovallstrand, Väjern, Hovenäset och Malmön. Samtliga orter är välkända för ett stort antal besökare i kommunen. Handel och turism är en växande näring men i övrigt återfinns de flesta av kommunens cirka 1 200 arbetstillfällen inom tillverkningsindustrin. Livsmedelsindustrin, framväxt ur en tidigare stark fiskerinäring, har en dominerande ställning i Sotenäs. Abba Seafood är det enskilt största företaget. Arbetsmarknaden i Sotenäs kommun har haft en stabil karaktär över tiden. Under 2015 har antalet öppet arbetslösa ökat med 17 personer men andelen arbetslösa ligger fortfarande betydligt lägre än både länet och riket. Kommunens invånarantal har haft en nedåtgående trend de senaste åren men ökade något under 2014 och 2015 och uppgick till 9 006 personer vid årsskiftet. Kommunen har kontinuerligt ett födelseunderskott och är därför helt beroende av inflyttning för att befolkningen inte ska minska. Inflyttning sker framför allt i åldersgruppen 45 år och uppåt, och befolkningen karaktäriseras av att andelen personer 55 år och äldre är bland de högsta i riket. Däremot är åldersgrupperna 20-44 år kraftigt underrepresenterade vid en jämförelse med genomsnittet i riket.

Strömstad

Strömstads kommun bildades år 1967 efter sammanslagning av Strömstads stad, Vette kommun och Tjärnö kommun. Kommunen domineras av centralorten Strömstad som fick stadsrättigheter redan på 1670-talet. Befolkningen har ökat med 1 752 personer sedan år 2000 och uppgick vid årsskiftet 2015/2016 till 12 854 personer. Drygt hälften av invånarna bor i centralorten. Övriga orter är relativt små, från ett femtiotal invånare till närmare 800 i Skee tätort.

Landarealen uppgår till 472 kvadratkilometer. Kommunen har en varierad och intressant natur, som sträcker sig från skärgården i väster, vars kuststräckor och marina miljöer tillhör de mest skyddsvärda och unika i landet, till skogsklädda marker med bördiga lerslätter i inlandet, där det förr vanliga småskaliga lantbruket har skapat ett varierat landskap och därmed varierad flora och fauna.

Näringslivet domineras av små och medelstora företag, främst inom handel och besöksnäring. Närheten till Norge är en viktig anledning till kommunens expansion de senaste åren. Bland de större privata arbetsgivarna kan nämnas KGH Customs Services AB, Eurocash, Gottebiten Strömstad AB samt Quality Spa. Strömstad styrs sedan valet 2014 av en borgerlig koalition tillsammans med Miljöpartiet.

Tanum

Tanums kommun bildades 1971 genom en sammanslagning av Tanums, Kville och Bullarens kommuner. Kommunen har 12 445 invånare och spänner över en yta på 909 kvadratkilometer. Den största orten är Grebbestad med cirka 2 000 invånare. Centralorten Tanumshede har cirka 1 800 invånare. Andra större orter är Fjällbacka och Hamburgsund. Befolkningen har de senaste åren ökat i kustsamhällena medan den minskat i inlandet. Kommunen sträcker sig från Munkedals kommun i söder till Strömstads kommun i norr, utmed havet i väster och jordbruksbygd och ”fjäll” i öster. Jord- och skogsbruk samt fiske har historiskt varit viktiga näringsgrenar men dessa har minskat i betydelse de senaste åren. Dagens näringsliv utmärks av ett stort antal småföretag. Handel och turism har expanderat kraftigt de senaste åren. Stora arbetsgivare är Nordan, Tanum Strand och Tetra Pac. Tanums kommun har sedan sammanslagningen 1971 styrts av en borgerlig majoritet.

Foto: Mattias Schläger

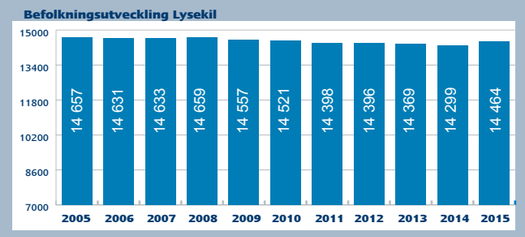

Befolkning

Kommunerna i norra Bohuslän är ungefär lika stora och därmed i många avseende lätta att jämföra med varandra. Lysekil är störst av kommunerna med 14 464 invånare medan Sotenäs är minst med 9 006 invånare. Strömstad och i viss mån Tanum har haft en positiv befolkningsutveckling den senaste tioårsperioden medan övriga kommuner har haft en vikande befolkningsutveckling. Samtliga kommuner har en befolkningsstruktur med relativt hög andel äldre och låga födelsetal. Alla kommuner utom Munkedal ökade sitt invånarantal under 2015. Regionen norra Bohuslän har haft en svag befolkningsökning den senaste tioårsperioden.

Befolkningsutveckling Lysekil

Invånarantalet i Lysekils kommun ökade under 2015 med 165 personer efter sex år med minskande befolkning. Den 31 december 2015 uppgick befolkningen till 14 464 personer. Jämfört med regionen och riket har Lysekil en större andel äldre invånare. Andelen personer över 65 år har ökat från 22,0 procent år 2005 till 28,1 procent år 2015. Medelåldern i Lysekil, liksom i grannkommunerna utmed kusten, ökar långsamt och är nu 46,7 år. Motsvarande siffra i Sverige som helhet är 41,2 år.

Födelsetalen ligger kvar på en låg nivå vilket hänger samman med den höga medelåldern. Under 2015 föddes 108 barn. 2014 var det 117. Siffran kan också jämföras med 1989, under den så kallade babyboomen, då det föddes 211 barn i kommunen.

Under 2015 avled 175 personer, vilket är något färre än genomsnittet de tio föregående åren som var 184. Lysekil hade därmed ett negativt födelsenetto under året, vilket har varit fallet ända sedan mitten på 1990-talet.

Både in- och utflyttningen har ökat under en lång följd av år, även om det finns variationer mellan enstaka år. Flyttnettot har varit negativt under fyra av de föregående tio åren. Under 2015 var flyttnettot positivt, dvs det var fler som flyttade in än som flyttade ut ur kommunen. Totalt uppgick inflyttningen 2015 till 920 personer och utflyttningen till 686. De allra flesta av de 920 som flyttade till Lysekil kom från Västra Götalands län (511 personer) och många har en koppling till kommunen sedan tidigare. 197 kom från övriga Sverige och 212 från utlandet. I åldrarna 20-24 år var utflyttningen från Lysekil som störst och flyttnettot klart negativt, men i så gott som alla övriga åldersgrupper var inflyttningen större än utflyttningen.

Befolkningsutveckling Munkedal

Invånarna i Munkedal uppgår till 10 205 invånare (31 december 2015). En minskning jämfört med föregående år med 38 invånare (10 243). Minskningen beror på negativt flyttnings- respektive födelsenetto. Flyttningsnettot uppgick till – 17 och födelsenetto till – 21. Andelen av befolkningen i gruppen 0-17 respektive 18-65 är den samma som föregående år, däremot ökar gruppen över 65 år. Trenden med fortsatt färre unga och fler äldre över 65 år innebär att försörjningsbördan fortsätter att öka för de i arbetsför ålder.

Befolkningsutveckling Sotenäs

Sotenäs som är den minsta av de fem kommunerna i norra Bohuslän har 9 006 invånare. Även om det skedde ett litet trendbrott 2014 och 2015 har Sotenäs haft den sämsta befolkningsutvecklingen i norra Bohuslän. Kommunens befolkning har sedan 2005 minskat med 305 personer. Minskningen beror främst på att kommunen har en befolkningsstruktur med en stor andel äldre och ett negativt födelsenetto. Sotenäs har i likhet med de andra kustkommunerna i norra Bohuslän en förhållandevis hög inflyttning, vilket medförde att befolkningen i Sotenäs ökade något trots födelseunderskott med 75 personer.

Befolkningsutveckling Strömstad

Strömstad som har haft den mest positiva befolkningsutvecklingen av kommunerna i norra Bohuslän hade vid senaste årsskiftet 12 854 invånare, en ökning med 160 personer sedan 2014. Sedan 2006 har kommunens befolkning ökat med nästan 11 % eller 1 285 personer. Ökningen beror framförallt på en stor inflyttning under den senaste tioårsperioden. Födelsenettot är marginellt negativt under perioden.

Befolkningsutveckling Tanum

Tanums befolkning ökade med 109 personer under 2015 och uppgick den 31 december 2015 till 12 445 personer. Tanums invånarantal har ökat med cirka 200 personer den senaste tioårsperioden.

Kommunen har haft inflyttningsöverskott varje år de senaste tio åren. Födelsenettot har däremot varit negativt varje år sedan 1993. Födelsetalen fortsätter att ligga kvar på en låg nivå. Kommunen har en relativt hög in- och utflyttning i relation till befolkningsmängden.

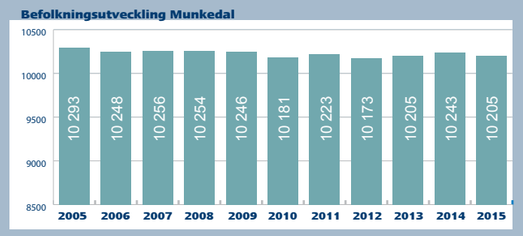

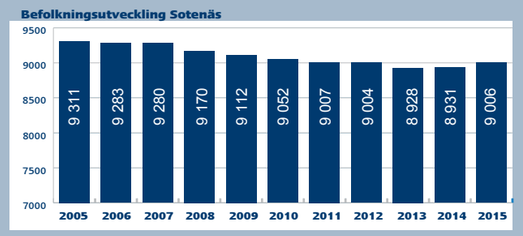

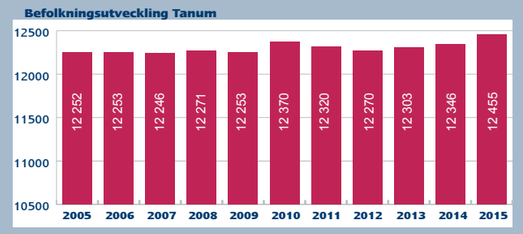

Finansiell jämförande analys

KFI (Kommunforskning i Västsverige) gör varje år en finansiell analys över hur de 49 kommunerna i Västra Götaland befinner sig finansiellt och har utvecklats i förhållande till varandra under en treårsperiod. Analysen är ett komplement till den traditionella finansiella analysen som återfinns i årsredovisningen. Analysens olika jämförelser görs dels på traditionellt vis, dels i form av en så kallad finansiell profil, vars uppgift är att jämföra finansiella nyckeltal och sammanfattande finansiella perspektiv mellan kommunerna i länet och riket. Profilen är konstruerad som ett polärdiagram. Den innehåller dels fyra perspektiv, dels åtta finansiella nyckeltal, som är viktiga ur en kommuns finansiella horisont. De fyra perspektiven är långsiktig handlingsberedskap, kortsiktig handlingsberedskap, riskförhållande samt kontroll över den finansiella utvecklingen. De finansiella nyckeltalen är sådana nyckeltal som är vanligt förekommande inom kommunsektorn.

Analysrapporten med de 49 kommunernas finansiella profiler utkommer under hösten. Som en försmak görs under våren en mindre jämförelse, enbart mellan kommunerna i norra Bohuslän. Det är i huvudsak den jämförelsen som ligger till grund för de kommunvisa analyserna nedan.

Resultat

En grundläggande förutsättning för en god ekonomi på lång sikt är att de löpande intäkterna överstiger de löpande kostnaderna. Detta mäts bäst med måttet ”resultat före extraordinära poster”. Samtliga kommuner i norra Bohuslän redovisade positiva resultat under 2015. Under 2014 redovisade Sotenäs och Munkedal negativa resultat. En orsak till de bättre resultaten kan vara att under 2015 gjordes återigen återbetalning från AFA försäkringar. Det är bara Tanum som försämrar sitt resultat 2015 jämfört med året innan. När det gäller nyckeltalet resultat före extraordinära kostnader i förhållande till verksamhetens kostnader redovisar Lysekil det starkaste resultatet med 3,7 procent, följt av Sotenäs med 2,2 procent. Vid analys av genomsnittligt resultat tre år bakåt i tiden redovisar Strömstad de bästa resultaten med 2,5 procent, följt av Lysekil med 1,8 procent och Tanum med 1,1 procent. Om man räknar med 2,0 procent som måttstock är det alltså endast Strömstad som uppfyller villkoren för god ekonomisk hushållning, sett över de tre senaste åren.

Finansiell ställning

Soliditet är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella ställning. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med skatteintäkter. Ju högre soliditet, desto mindre skuldsättning. Här används soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser. 2015 förbättrades soliditeten för samtliga de nordbohuslänska kommunerna. Soliditeten i dessa kommuner ligger generellt något lägre än genomsnittet för länet. Soliditeten varierar dock kraftigt mellan kommunerna både inom Västra Götaland och norra Bohuslän. Strömstad, Sotenäs och Tanum har positiv soliditet inklusive pensionsförpliktelser medan Munkedal och Lysekil har negativ soliditet.

Finansiella profiler 2012-2015

Resultatet av de finansiella profilerna 2015 visar att Lysekil och Munkedal är fortsatt finansiellt svaga även om Lysekil förbättrade sin profil framförallt avseende resultatet. Munkedals profil försämrades ytterligare jämfört med 2014 där nu också kassalikviditeten försämrades. Strömstad har den starkaste profilen i norra Bohuslän med högre värde än medel i samtliga kategorier undantaget skattefinansieringsgrad av investeringar och resultat före extraordinära poster där man redovisar medelvärden. Sotenäs profil har förbättrats genom bland annat en mycket god budgetföljsamhet medan Tanums profil har försämrats något. I Tanums fall genom sämre resultat och en svagare kassalikviditet.

Foto: Mattias Schläger

Lysekil

Lysekils finansiella profil 2015 liknar i mångt och mycket den för 2014. De resultatanknutna nyckeltalen har förbättrats genom det mycket starka resultatet kommunen redovisade i sitt bokslut för 2015.

Lysekils svagaste punkter är dels den dåliga soliditeten och dels den höga skattesatsen. Lysekil tillhör de kommuner som har lägst soliditet samt bland de högsta skattesatserna i västra Götaland. Kommunalskatten uppgår sedan 2014 till 22,46 kronor. Kommunen skulle behöva goda ekonomiska resultat under många år för att bygga upp en långsiktig ekonomisk styrka. Den låga soliditeten och höga skattesatsen gör Lysekil ekonomiskt sårbart.Budgetföljsamheten tillhör också de svaga punkterna. I nämndverksamheten är det främst Socialnämnden som sticker ut negativt, med ännu ett år med stor budgetavvikelse.

Låg investeringsvolym gör att Lysekil har stor andel egenfinansierad investeringsverksamhet. Kassalikviditeten är fortsatt god.

Lysekils kommun 2012

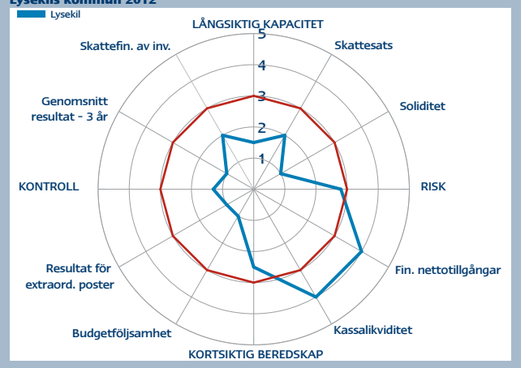

Lysekils kommun 2013

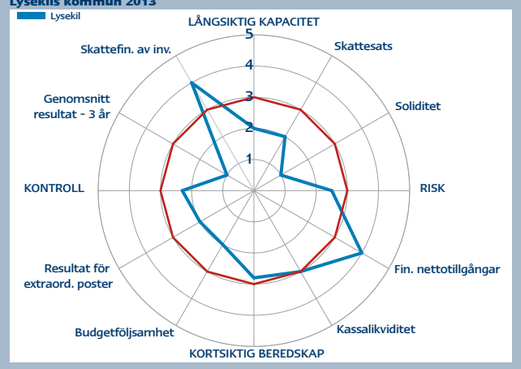

Lysekils kommun 2015

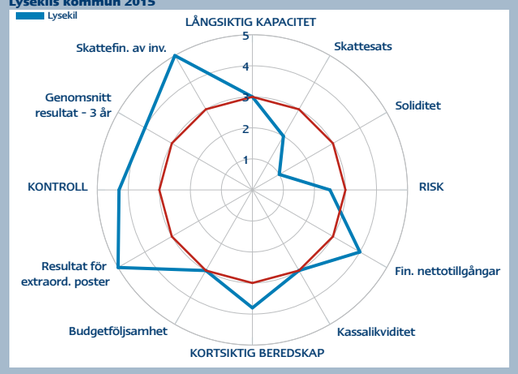

Lysekils kommun 2014

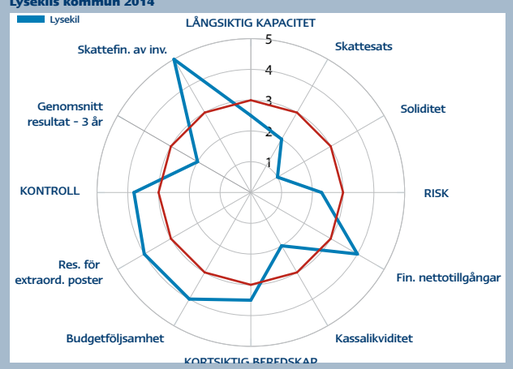

Munkedals kommun 2012

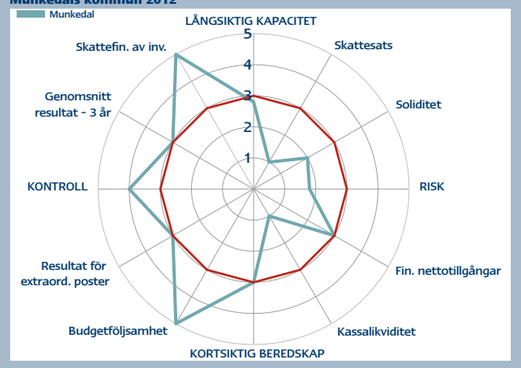

Munkedals kommun 2013

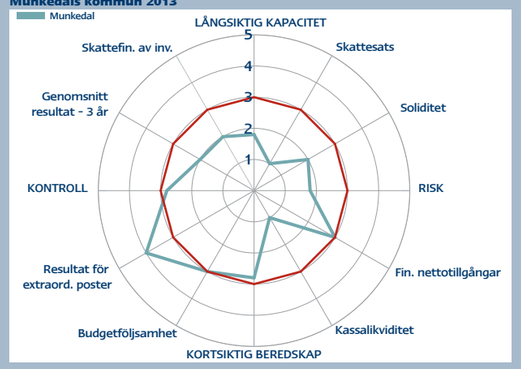

Munkedals kommun 2014

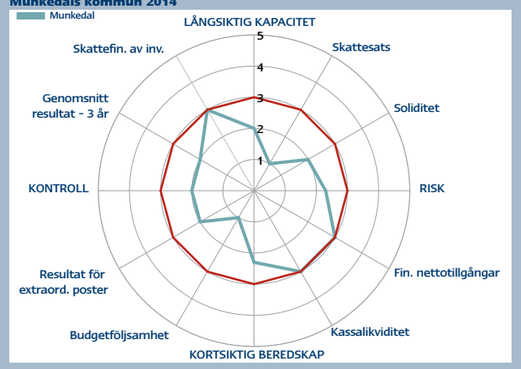

Munkedals kommun 2015

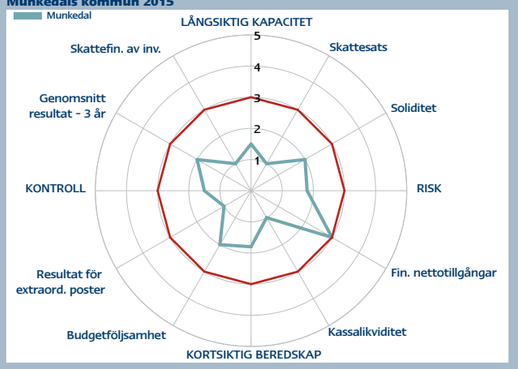

Munkedal

Munkedals finansiella profil har försämrats jämfört med 2014. Kommunens resultat för 2015 är glädjande nog åter igen positivt. Trots det är kommunens beredskapsförmåga att hantera stora kostnadsförändringar inte tillräcklig. Finansiella analysen visar att kommunen har en svag ekonomisk ställning. Dessa förändringar gör att kommunens ekonomiska ställning är svagast i kommungruppen i norra Bohuslän.

Den finansiella profilen har tidigare år präglats av en god kontrollsida och en god kortsiktig betalningsförmåga. Långsiktig kapacitet och risksidan har varit svag under många år med bland annat hög skattesats och låg soliditet. Spindeldiagrammet för 2014 visar tydligt att den tidigare starka kontrollsidan har försämrats i jämförelse med kommungruppen vilket sätter kommunens ekonomi på stora prövningar framöver. Kommunen har stort behov av att förbättra den långsiktiga kapaciteten och minska den risk som profilens högra sida visar. För att förbättra kommunens beredskap och möjlighet att hantera risk krävs att skattesatsen sänks och att soliditeten fortsätter att stärkas. För att åstadkomma detta krävs stabilt goda resultat och budgetföljsamhet under flera år samt amortering av långfristiga skulder.

Sotenäs

Sotenäs har en fortsatt stark soliditet vilket innebär god långsiktig ekonomisk beredskap. Kommunen uppvisade ett starkt resultat före extraordinära kostnader 2015 jämfört med 2014 vilket innebar en förbättrad position utifrån perspektiven kontroll och risk. Man har under ett antal år kunnat se en trend av obalans mellan intäkter och kostnader i den löpande verksamheten. Resultaten har visserligen varit positiva under en följd av år men nettokostnaderna har i hög utsträckning påverkats positivt av intäkter från fastighetsförsäljning, exploateringsverksamhet och affärsdrivande verksamhet. Under 2015 ändrades bilden till det bättre, framför allt tack vare en skattehöjning. Årets investeringar har 2015 för första gången sedan 2007 kunnat finansieras fullt ut med egna medel . Självfinansieringsgraden, som de senaste åren i genomsnitt legat kring 60 % förbättrades till 119 %. Likviditeten har förbättrats avsevärt under 2015 och kommunen har inte heller behövt ta upp några nya lån. Betalningsberedskapen på kort sikt har förbättrats och ligger nu på en godtagbar nivå. Kommunens långsiktiga kapacitet har stadigt försämrats under de senaste åren. Under 2015 har soliditeten visserligen minskat något men då detta beror på en ökning av kortfristiga fordringar och skulder är läget bättre än under föregående år. I jämförelse med landets övriga kommuner uppvisar Sotenäs en bra soliditet. Kommunen har en måttlig skuldsättning och har därför inte varit exponerad för någon större ränterisk. Borgensåtagandet för det egna bostadsbolaget är relativt stort men bedöms inte innebära någon förlustrisk. Budgetföljsamheten för nämnderna förbättrades under 2015. Det är viktigt att hålla fast vid denna förändring så att negativa budgetavvikelser inte blir regel.

Sotenäs kommun 2012

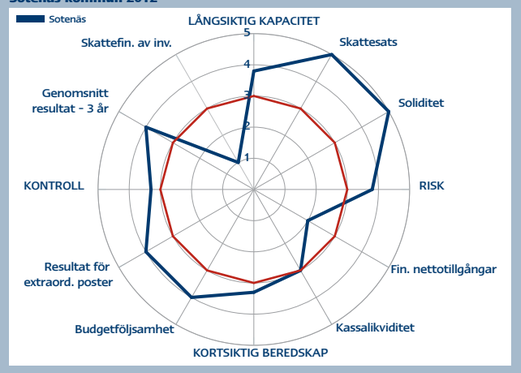

Sotenäs kommun 2013

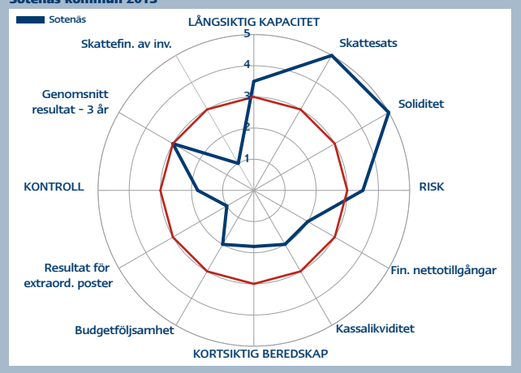

Sotenäs kommun 2015

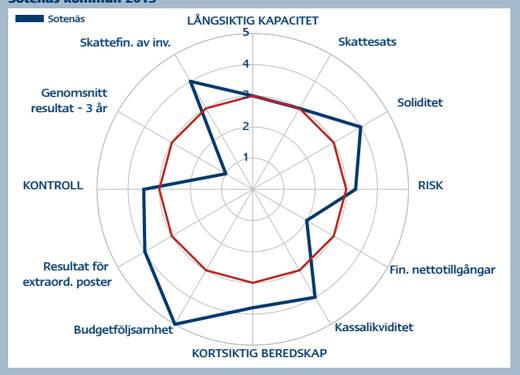

Sotenäs kommun 2014

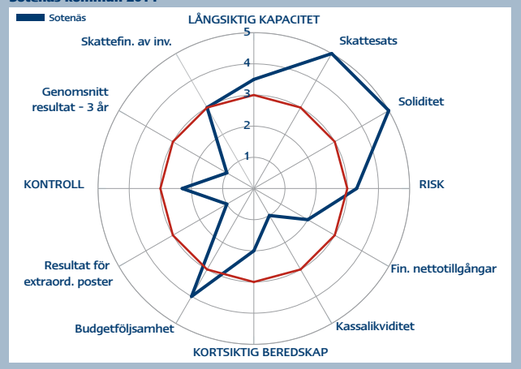

Strömstads kommun 2012

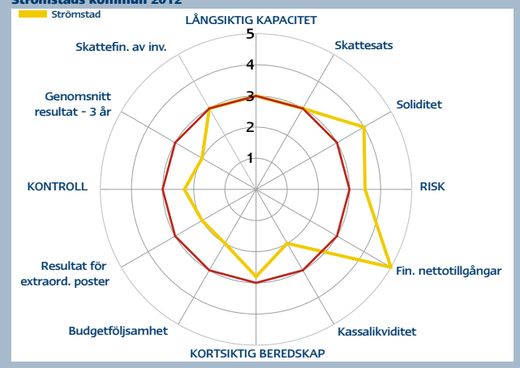

Strömstads kommun 2013

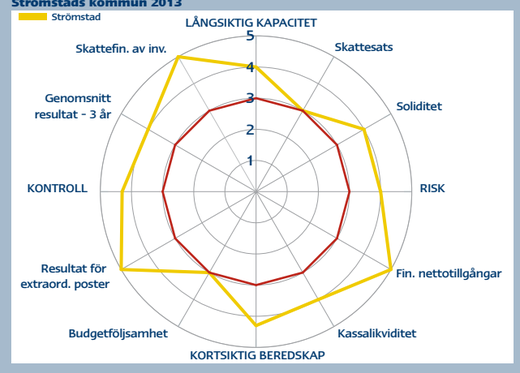

Strömstads kommun 2014

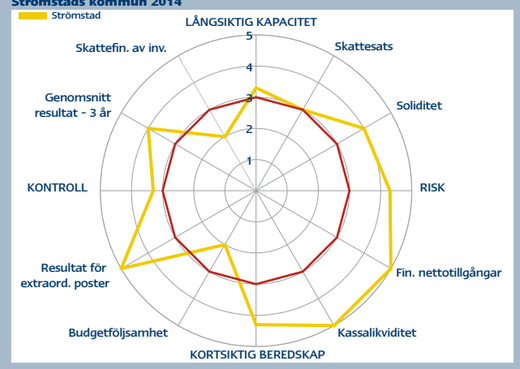

Strömstads kommun 2015

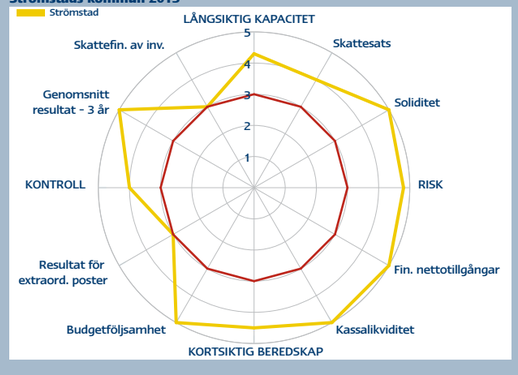

Strömstad

Kommunen har en fortsatt god ekonomi som till stor del grundar sig på den positiva befolkningsutvecklingen samt den fortsatt goda tillströmningen av turister och expansion av besöksnäringen.

Strömstad har en oförändrad skattesats som även ligger i nivå med övriga kommuner i området. Nivån på framtida skatter kan komma att påverkas av kommande utmaningar inom migrationen och den nya bosättningslag som utökat kommunernas ansvar för att tillhandahålla bostäder åt kommunplacerade flyktingar.

Soliditeten har stärkts och är fortsatt god liksom de finansiella nettotillgångarna vilket gör att vi har en god förmåga till egenfinansiering. Kommunen har fortfarande inga lån men har höga borgensåtagande till våra bolag. Soliditeten kan dock komma att påverkas negativt av kommande stora investeringsbehov om inte resultatkraven höjs. Kassalikviditeten har stärkts och därmed den kortsiktiga betalningsförmågan.

Budgetföljdsamheten har stärkts i jämförelse med tidigare år då de flesta nämnder håller sina ramar.

Årets resultat är lägre i jämförelse mot tidigare år, 2013 och 2014 års höga resultat präglades av engångsintäkter främst inom exploatering.

Ett fortsatt fokus på ekonomistyrning krävs dock för att Strömstad ska kunna ha den fortsatt starka finansiella profil som kommunen har idag.

Tanum

Tanums kommuns ekonomiska profil har försvagats de senaste åren och är nu förhållandevis svag jämfört med övriga kommuner i norra Bohuslän. Försvagningen av profilen för 2015 är främst beroende på att skattefinansieringsgraden av investeringar är sämre än övriga kommuner i kommungruppen och kommunen inte uppvisar ett lika starkt resultat för 2015 som för tidigare år. Tanum har redovisat positiva resultat varje år sedan 2000. För 2015 redovisade Tanum ett resultat som var sämre än genomsnittligt för kommungruppen.

Även om resultaten varit starka de senaste åren har det ändå inte räckt för att internfinansiera investeringsverksamheten vilket har resulterat i en ökning av låneskulden. Den kortsiktiga kapaciteten och utsattheten för risk är sämre än genomsnittet för kommungruppen. Tanums skattesats är lägst i kommungruppen och har hållits oförändrad sedan 2004.

Om inte den långsiktiga kapaciteten ska försämras och att investeringsverksamheten ska kunna internfinansieras i tillräcklig grad krävs att resultaten kommande år hålls på en hög nivå. Sedan 2008 ligger kommunens investeringsvolym på en hög nivå vilket den även kommer att vara de kommande åren. Tanum har för kommungruppen en genomsnittlig soliditet medan kassalikviditeten och de finansiella nettotillgångarna är sämre än genomsnittet för kommunerna i norra Bohuslän. Tanum har de senaste tre åren haft en god budgetföljsamhet.

Tanums kommun 2012

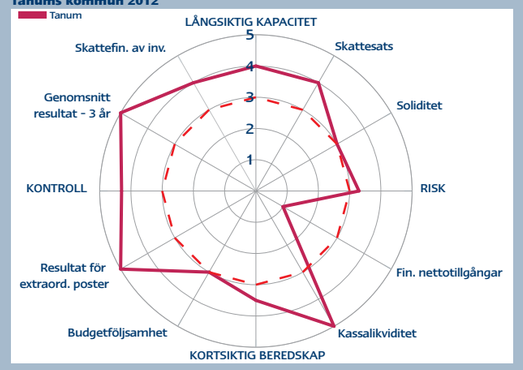

Tanums kommun 2013

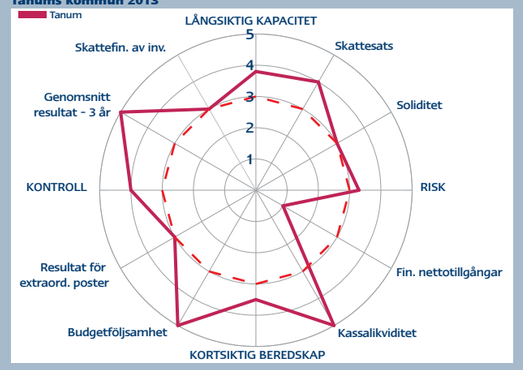

Tanums kommun 2015

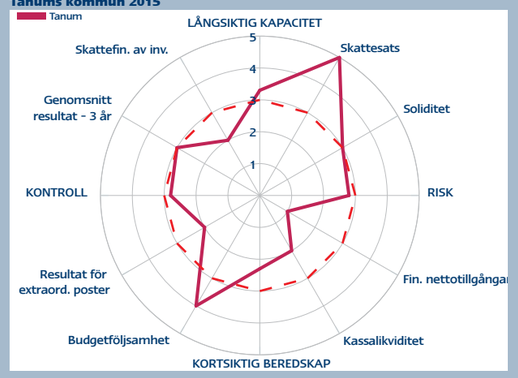

Tanums kommun 2014

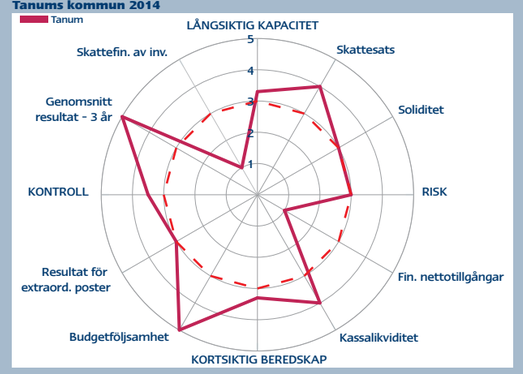

Utdebitering, kr

År	Lysekil	Munkedal	Sotenäs	Strömstad	Tanum
2015	22,46	22,68	21,99	21,91	21,56
2014	22,46	22,83	21,31	21,91	21,56
2013	22,06	22,83	21,31	21,91	21,56

Resultat i Mkr, 2013–2015

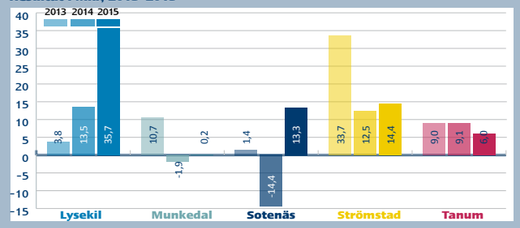

Kostnadsökning i % 2013–2015

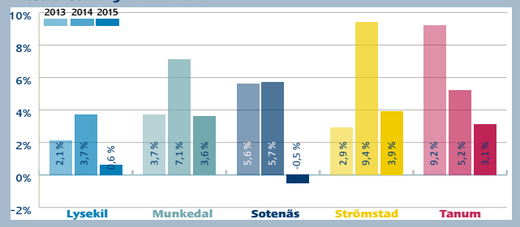

Soliditet 2013–2015

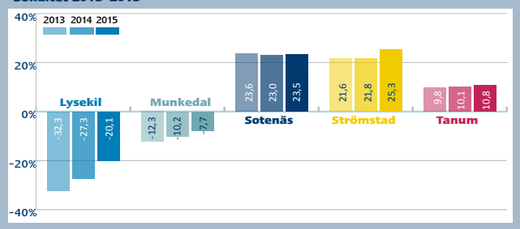

Ekonomisk analys

Utdebitering

Alla kommunerna i norra Bohuslän har en hög utdebitering om man jämför med genomsnittet i länet och riket. Munkedal och Lysekil tillhör de kommuner i landet som har högst utdebitering. Munkedal sänkte sin utdebitering med 15 öre medan Sotenäs höjde sin utdebitering med 68 öre år 2015.

Resultat

Samtliga kommuner i norra Bohuslän redovisar överskott i bokslut 2015. Tanum redovisar ett sämre resultat 2015 jämfört med 2014. Lysekil, Sotenäs, Munkedal och Strömstad visar ett bättre resultat jämfört med föregående år. Lysekils, Strömstads och Sotenäs resultatnivåer är tillräckliga för att uppnå god ekonomisk hushållning, medan Tanums och Munkedals resultat inte är tillräckliga för att uppnå god ekonomisk hushållning. Tanum och Strömstad har haft de starkaste genomsnittliga resultaten under den senaste femårsperioden, 2011-2015. De har haft en resultatutveckling som är starkare än genomsnittet för kommunerna i Västra Götaland och tillräcklig för att uppnå god ekonomisk hushållning. Munkedal, Lysekil och Sotenäs resultatnivå den senaste femårsperioden är inte tillräcklig för att uppnå god ekonomisk hushållning.

Kostnadsutveckling

För att långsiktigt nå och behålla en ekonomisk balans krävs att man har kontroll över kostnadsutvecklingen och att kostnaderna inte ökar snabbare än intäkterna. 2015 års bokslut innehåller intäkter av engångskaraktär. Exklusive dessa har flera av kommunerna en kostnadsutveckling som är högre än ökningen av skatteintäkterna, vilket inte är långsiktigt hållbart. Tanums kostnadsutveckling 2015 uppgår till 3,1 procent vilket är högre än ökningen av skatteintäkter och statsbidrag. Under 2015 har Sotenäs haft den lägsta nettokostnadsutvecklingen medan Munkedal och Strömstad haft den högsta nettokostnadsutvecklingen av kommunerna i norra Bohuslän.

Soliditet

Kommunernas långsiktiga finansiella styrka, soliditeten, skiljer sig väsentligt åt dem emellan. Munkedal och Lysekil har negativ soliditet, och därmed ett negativt eget kapital, medan Strömstad och Sotenäs tillhör de kommuner i Västra Götaland som har högst soliditet. Starka resultat de senaste åren har förbättrat soliditeten i kommunerna.

Skola och barnomsorg

Barn- och utbildningsgruppen har utökat sitt arbete genom ett fastare samarbete mellan kommunerna. Utöver de fem ursprungskommunerna har även Dals-Ed, Färgelanda och Orust anslutits till gruppen. Samarbetet utgår ifrån benchmarkingarbetet och har vidgats till att även omfatta kvalitetsfrågor och nätverksträffar. Samtidigt deltar kommunerna i projekt och samverkansgrupperingar i andra konstellationer. Detta sker till exempel genom:

- Kommunförbundet Fyrbodal
- Gymnasieförbundet Fyrbodal
- Skolverkets nätverk
- Förvaltningschefsnätverk
- Benchmarkingarbete inom ekonomi
- Olika projekt, t ex genväg och Entreprenörskap i skolan
- Oktoberdagar (kompetensutvecklingsdagar där alla åtta kommuner deltar)

Intentionen med samverkan är att ge ökad kunskap och driva utveckling inom framför allt följande områden:

- Kvalitetsutvecklingsfrågor – kollegial utvärdering, kvalitetsredovisning
- Kompetensutveckling
- Betyg och bedömning – kvalitetssäkring
- Benchmarking – nyckeltal, enkäter, analys
- Nätverk – på lednings- och verksamhetsnivå

En förutsättning för denna samverkan är att vissa moment i de åtta kommunernas årskalendrar synkroniseras. Detta gäller till exempel tid för gemensam kompetensutveckling och nätverksarbete, där måndag i vecka 44 skall avsättas, samt tidpunkter för inmatning av data i benchmarkingarbetet. Oktoberdagarna är ett nav i samverkan, med utvärdering, planering och kompetensutveckling.

Sedan mitten av 90-talet har ekonomerna sammanträtt för att diskutera gemensamma frågor samt för att skapa ett nätverk för gemensamt informations- och kunskapsutbyte.

Dagordningen för ett sådant möte är att i första hand att ta fram de gemensamma nyckeltalen för att sedan diskutera ett eller flera aktuella ämnen inom skolan. Gruppen passar också på att ”dela med sig” när det gäller arbetsinsatser som vi för närvarande arbetar med eller nyss har slutfört. Exempel kan vara:

- Intern kontroll av administrativa rutiner
- Redovisningssystem
- Resursfördelningssystem
- Ekonomirapporter

Nätverket har fungerat mycket väl och bland annat varit ett stöd för nya medarbetare när de har börjat sina arbeten.

Organisation

Fyra operativa individuella arbetsgrupper arbetar nu inom barn- och utbildning:

- Förvaltningschefsgrupp
- Ekonomgrupp
- Analysgrupp
- Kvalitetsutvärderingsgrupp KU8

Förvaltningschefsgruppen består av förvaltningschefer för barn- och utbildningsförvaltningarna. Förvaltningscheferna har det övergripande ansvaret för projektet och arbetar med frågorna: mål, resultat och uppnående.

Ekonomgruppen har fått i uppdrag att ta fram mätbara nyckeltal inom områden ekonomi och kvalitet. Nyckeltalen ska spegla hur en skola har använt de ekonomiska resurserna kopplat till de behov som föreligger för att nå en god måluppfyllelse och skapa en grund för analys - dels av den egna skolan, dels övergripande på förvaltningsnivå avseende uppnådda resultat.

Analysgruppen ska om möjligt ta fram nyckeltal över mjuka värden, dvs. hur skolan/förvaltningen ska fånga upp hur eleverna upplever eller bedömer undervisningen. Underlaget ska ligga till grund för en analys om huruvida elever som är nöjda med undervisningen och/eller sin situation i skolan, når målen i högre grad.

Genom kvalitetsutvärderingsgruppen (KU 8) sker samverkan mellan kommunerna för ökad kvalitetsutveckling i verksamheten. Ett av målen är att genom kollegial utvärdering eller lärande besök skapa ett tydligt och konkret verktyg för förbättringsarbete för förskolan, skolan, arbetslaget och läraren

Väsentliga händelser och nyheter under 2015

Under året har en gemensam utbildning för förstelärare påbörjats, baserad på observatörsutbildningen för KU 8. Vidare har, liksom tidigare år, oktoberdagarna arrangerats. En diskussion har förts i gruppen om huruvida de deltagande kommunerna antingen deltar i alla samverkansdelarna eller inga – eller om det är möjligt för en kommun att endast delta i vissa delar. KU 8 är till exempel just nu KU 7 eftersom Strömstad har valt att under en period inte delta. Arbetet med Läris 2 som inleddes 2014 har fortsatt inom Fyrbodalssamarbetet – hittills dock utan större respons från högskolevärlden.

Förutom de egna framtagna nyckeltalen har kommungruppen deltagit inom SKLs (Sveriges Kommuner och Landsting) projekt KKiK - Kommunens Kvalitet i Korthet. KKiK består av ett antal viktiga kunskapsområden för kommuninvånarna som beskriver kommunens kvalitet och effektivitet. Ett av dessa nyckeltal är antal närvarande barn per närvarande personal i förskolan.

Nyckeltal med analyser 2015

Gruppen har försökt begränsa antalet ekonomiska nyckeltal till ett fåtal per verksamhetsområde. Kvalitetssäkring av nyckeltalen har varit en viktig uppgift och mycket tid har därför

Foto: David Zandén/Scandinav Bildbyrå

lagts på detta under åren för att ge en korrekt jämförelse mellan kommunerna.

Nyckeltalen gäller för verksamheterna barnomsorg och grundskola och har tagits fram genom:

- Personaltäthet samt kostnad för personaltäthet
- Kostnad per vistelsetid och genomsnittlig placeringstid
- Kostnad per elev för pedagogisk personal (avser endast grundskolan)
- KKiK (Kommunens Kvalitet i Korthet)

I presentationen nedan har gruppen endast redovisat nyckeltalen för verksamhetsåret 2015. Presentationsmateriel och samtliga framtagna nyckeltal, inklusive svar på elev- och lärarenkät, går att läsa på www.fronter.com/tanum. (inloggningsuppgifter är tanum och 1435).

Barnomsorg

För verksamheterna förskola och skolbarnsomsorg:

- Helårsarbetare per 100 barn

All personal beräknas ingå, förutom personal för lokalvård, skolmåltider, ledning, administration, elevassistenter och vaktmästare.

Den planerade personaltätheten avviker mycket mellan de olika kommunerna. Inom förskolan redovisar Munkedal 15,4 tjänster per 100 barn medan Strömstad redovisar 20,5 tjänster. En av förklaringarna till skillnaden är att kommunerna redovisar olika genomsnittliga placeringstimmar. En annan förklaring är också hur man redovisar måltidspersonalen. Några kommuner inkluderar dessa tjänster i den tjänst som pedagogerna har och några har särskilda tjänster för detta ändamål.

För fritidshemmen finns också stora skillnader i resurstilldelning och även här är en av orsakerna den genomsnittlig placeringstid som skiljer sig mellan kommunerna. Några kommuner såsom Lysekil och Tanum har infört tid för samlad skoldag, dvs. erbjuder endast en hemresa.

För Sotenäs var den låga personaltäthet ingen planerad satsning 2015, däremot har vissa skolenheter organiserat sin personal olika mellan fritids och skola under året. Eleverna har varit kortare tid på fritids men de har också varit fler än planerat.

En av förklaringarna till att Strömstad visar så lågt antal inskrivna barn per årsarbetare är en följd av att många barn har långa placeringstider, vilket innebär att flera avdelningar behöver personalförstärkning för att täcka öppettiderna.

Kommunens Kvalitet i Korthet

Mätning sker gemensamt under tvåveckorsperiod i oktober. Personal räknas om till heltidspersonal. För barnen räknas det faktiska antalet. Chefer som arbetar i barngrupp samt resurs-/stödpersonal ingår. Praktikanter, ambulerande modersmålslärare och städ- och kökspersonal ingår inte. Avser total tid, ej tid i barngrupp. Avser alla förskolor i kommunen oavsett regi. Nyckeltalet redovisas för 2015 i tabellen nedan.

Trots stora skillnader i den planerade personaltätheten ovan redovisas en relativt likvärdig personaltäthet vid det mättillfälle då kommunerna undersökte hur många barn och personal som faktiskt var på förskolan under två veckor. Munkedal redovisar dock den lägsta planerade personaltätheten.

Olikheterna i resurstilldelningen kan bero på olika löner för förskolans personal, sammansättning av förskolelärare och barnskötare, samt hur mycket planeringstid som finns med i resursen. En annan orsak till olikheten kan vara själva mätperioden. En mätning under annan tid på året skulle därför kunna verifiera nyckeltalens relevans. En slutsats är dock att verkligheten ser annorlunda ut jämfört med den planerade resurstilldelningen.

Grundskola inklusive förskoleklass

- All personal i undervisning per 100 elever
- Pedagogisk personal per 100 elever

Här redovisas endast schemalagd personal med pedagogisk uppgift d.v.s. lärare, förskollärare.

- Personal med annat uppdrag per 100 elever

Här redovisas all annan personal som har ett pedagogiskt uppdrag i grundskolan men inte är undervisningspersonal. Detta kan vara talpedagog, speciallärare mm. Tjänster såsom socialpedagog, skolvärd eller personal inom elevhälsan räknas inte in.

- Elevassistenter per 100 elever

Här redovisas elevassistenter för elever med särskilt stöd.

Munkedals kommun är den kommun som redovisar högsta antalet tjänster per 100 elever. Tanums kommun redovisar lägst antal tjänster per 100 elever. Om Tanum skulle ha lagt ut lika många tjänster som Munkedal så skulle detta motsvara ytterligare tillskapande av 13 tjänster. Munkedals kommun redovisar flest elevassistenter medan Sotenäs redovisar lägst antal. 2,1 respektive 0,4 tjänster per 100 elever.

Munkedal planerar hösten 2016 att minska antalet elevassistenter. Munkedal redovisar dessutom låga kostnader per elev trots högst personaltäthet. Orsaken till detta är att elevassistenterna har låga löner vilket påverkar mycket. Därtill redovisar Munkedal låga lärarlöner. Det har skett en föryngring av lärarkåren för 5-7 år sedan då ingångslönerna inte var så höga. De som inte fått karriärtjänster har fortsatt relativt låga löner. Snittlönen ligger på lite drygt 30 000 kronor. Elevassistenternas månadslön ligger mellan 20 000 - 24 000 kronor beroende på ålder.

För Strömstad har en stor andel elever med speciella behov medfört att många klasser förstärkts med speciallärare, vilket innebär tvåpedagogssystem. Även om förstärkningen har gjorts utifrån elever med särskilda behov så kommer förstärkningen samtliga elever till del.

Barnomsorg					
Personaltäthet per 100 barn	**Lysekil**	**Munkedal**	**Sotenäs**	**Strömstad**	**Tanum**
Förskola	18,7	15,4	18,2	20,5	16,9
Skolbarnomsorg	6,9	5,2	4,4	5,4	6,2

Barnomsorg					
KKiK – Antal närvarande barn per närvarande heltidspersonal	**Lysekil**	**Munkedal**	**Sotenäs**	**Strömstad**	**Tanum**
Förskola	3,8	4,0	3,7	3,8	3,9

Grundskola inklusive förskoleklass					
Personaltäthet per 100 elever	**Lysekil**	**Munkedal**	**Sotenäs**	**Strömstad**	**Tanum**
All personal	9,9	10,5	9,5	9,9	9,4
Pedagogisk personal	7,7	7,7	8,7	7,6	8,2
Personal med annat uppdrag	0,7	0,7	0,4	1,5	0,3
Elevassistent	1,6	2,1	0,4	0,8	0,9

Grundskola inklusive förskoleklass					
Personalkostnad per elev och år (kronor)	**Lysekil**	**Munkedal**	**Sotenäs**	**Strömstad**	**Tanum**
All personal	49 768	47 502	50 299	52 346	49 684
Pedagogisk personal	39 380	42 539	46 906	40 090	44 609
Personal med annat uppdrag	4 010	1 032	2 289	8 940	2 115
Elevassistent	6 378	3 931	1 104	3 316	2 960

Enkät år 7-9

Under vecka 40 2015 genomfördes åter enkäten i årskurs nio inom ramen för benchmarkingsamarbetet. Det är sjunde året som enkäten används och fjärde året den utökade versionen används. Enkäten är utformad utifrån påståenden som eleven kunnat ta ställning till från ”Instämmer inte alls” (1) till ”Instämmer helt” (10). 1 är således lägsta möjliga medelvärde medan 10 är det högsta. Sedan 2013 har arbetssättet vad gäller besvarande av frågorna förändrats. Tidigare har detta hanterats genom en pappersenkät men sedan 2014 har detta skett genom Webbenkät. Svarsfrekvensen avviker därför mot tidigare år och arbete måste göras för att öka denna.

Eftersom enkäten genomförs i årskurs nio är det inte samma elevgrupp som följs. Det är därför vanskligt att jämföra resultaten. Gruppen som helhet redovisar goda resultat i enkäten. Munkedal och Sotenäs visar höga värden på frågorna: ”Om du tänker på din skola i sin helhet – hur nöjd är du då med den?” och ”Jag upplever arbetsro på lektionerna och eleverna känner sig trygga skolan”.

Samtliga elevenkätsvar redovisas i bilaga. Lärarna i årskurs sju till nio genomförde samtidigt med elevenkäten sin enkät.

Kollegial utvärdering, KU 8

KU 8 har under verksamhetsåret 2015 gjort sex besök på vårterminen, varav fem inom grundskolan och ett inom förskolan. På höstterminen genomfördes fem besök varav fyra i grundskolan och ett inom förskolan. Här kan vi se en förändring i att fler uppdragsansökningar kommer från grundskolan och har tydlig koppling till kvalitetsarbetet.

Uppdragen har handlat om kränkande behandling, iPad i undervisningen, elevmedverkan/delaktighet, jämställdhet i undervisningen, stöd till nyanlända, höga förväntningar och lärmiljöer.

Under denna period har en ny struktur för det lärande besöket sjösatts och befästs. Den innebär i korthet att besöket sträcker sig över i stort sett en termin och att besöket inleds med två “lärande samtal” där frågeställningen förankras. Det innebär också att arbetslaget tillsammans kommer fram till att göra förändringar i verksamheten för att prova vad som ger förbättrat resultat.

Besöken har i de utvärderingar som gjorts av såväl besökt enhet som observatörernas utvärderingar, pekat på god måluppfyllelse i förhållande till KU 8:s uppdrag. Observatörerna har beskrivit den nya modellen som mycket mer kvalitativ än tidigare och angett att alla i arbetslagen är mer delaktiga och att skolutvecklingen får ett större genomslag när besöket pågår över längre tid och är kopplat till kvalitetsarbetet.

KU 8 kan här på ett särskilt sätt bidra till input utifrån och aktivt bidra till att skapa ”Beprövad erfarenhet” på sådant sätt som skolverket och skolinspektionen föreskriver utifrån skollagen.

Observatörer på uppdrag har träffats en gång per termin för uppdragsfördelning och planering. En gemensam träff har ägt rum med de observatörer som varit ute på uppdrag och de som ska ut på uppdrag kommande termin. Denna träff har innehållit såväl utvärdering, erfarenhetsutbyte och planering som visat sig vara mycket givande för observatörerna.

Under året har styrgruppen haft fyra möten. Vid två av dessa har uppdragsfördelning varit fokus och på de övriga har styrgruppen diskuterat och omarbetat utvärderingsunderlagen.

Vi kan se en tydlig kvalitetshöjning i de uppdragsansökningar som kommer in till KU 8. Det är fler ansökningar än tidigare men KU 8 har problem att utföra de uppdrag som önskas, då vi har för få observatörer. Detta har delgivits förvaltningschefsgruppen och resulterat i att samordnarna fått i uppdrag att genomföra en ny observatörsutbildning med start under våren 2016.

Grundskola					
Enkätsvar elever i årskurs nio	**Lysekil**	**Munkedal**	**Sotenäs**	**Strömstad**	**Tanum**
Jag känner mig trygg i skolan	7,98	8,57	9,16	8,15	7,65
Jag upplever att mina lektioner är meningsfulla	6,29	6,99	6,99	7,00	6,12
Om du tänker på din skola i sin helhet - hur nöjd är du då med den?	5,88	6,19	6,84	6,02	5,79

Enkätsvar från elever i årskurs nio
Nyckeltalet visar snittvärdet per kommun i den elevenkät som genomfördes under v 40 2015. Enkäten är utformad utifrån påståenden som eleven kunnat ta ställning till från "Instämmer inte alls" (1) till "Instämmer helt" (10). 1 är således lägsta möjliga medelvärde medan 10 är det högsta.

Foto: Josef Eliasson/Scandinav Bildbyrå

Omsorgsverksamhet

Fem kommuner i norra Bohuslän – Lysekil, Munkedal, Sotenäs, Strömstad och Tanum – har sedan flera år tillbaka årligen gör jämförelser av nyckeltal. Jämförelser syftar till att stimulera till utveckling och förbättring. Genom att jämföra kommuner med varandra kan man upptäcka möjligheter att använda resurser på ett mer effektivt sätt. Det ger ökade kunskaper om samband och kostnadsstrukturer. Dessutom ger samarbetet ett lärande av varandra. Tanken är att genom jämförelser lära oss att analysera de faktorer som kan orsaka skillnader. Det har visat sig att ingen enskild faktor förklarar kostnadsnivån.

Målsättningen är att forma ett verktyg som kan användas för att göra jämförelser och analyser. Metoden ska inte vara alltför komplicerad. Jämförelser bör ske både över tid i den egna kommunen och mellan kommuner.

Tanken är att jämförelser ska integreras som ett utvecklingsverktyg för verksamheten. Det är när man upprepar en uppföljning som frågor dyker upp och en process startar. Det är viktigt att man använder sig av enhetliga definitioner.

Det är först när studien genomförs under ett antal år som man får ett bra underlag för att diskutera den framtida inriktningen av verksamheten. Genom upprepning av jämförelsen är det möjligt att utvärdera hur vidtagna förändringar av verksamheten slår igenom.

I denna sammanställning finns främst siffermaterial som arbetats fram av ekonomer i respektive kommun. Det fortsatta arbetet inriktas på att kombinera detta material med ett analysmaterial från omsorgsförvaltningarnas olika verksamheter. Analysmaterialet inriktas på att ge förklaringar till skillnader mellan kommunerna med koppling till kvalitetsaspekter.

Arbetet under 2015

Arbetet under 2015 har ägnats åt att öka jämförbarheten i det ekonomiska siffermaterial som tas fram till räkenskapssammandraget. Resultatet från socialstyrelsens Öppna Jämförelser har under år 2015 legat till grund för analys och verksamhetsutveckling

Framtiden

Gruppen fortsätter arbetet med att öka jämförbarheten med siffermaterialet till räkenskapssammandraget. Samt se över de viktigaste och mest jämförbara nyckeltalen för alla fem kommuner.

Övergripande nyckeltal

Omsorgsförvaltningens totala verksamhet per invånare

Nyckeltalet visar den totala kostnaden för förvaltningen. Här ingår samtliga bokförda kostnader exklusive semesterlöneskuld. Kostnaden delas med det totala antalet invånare i kommunen per den 1 nov 2015.

Invånarjämförelse, invånare 1 nov 2015

	Lysekil	Munkedal	Sotenäs	Strömstad	Tanum
0-w år	14 438	10 204	8 976	12 837	12 454
0-20 år	2 788	2 219	1 495	2 766	2 402
21-w år	11 650	7 985	7 481	10 071	10 052
0-64 år	10 340	7 653	6 137	9 980	9 007
65-w år	4 098	2 551	2 839	2 857	3 447
80-w år	1 114	726	791	737	861
85-w år	566	358	462	388	456
80-w % av inv	7,7 %	7,1 %	8,8 %	5,7 %	6,9 %
85-w % av inv	3,9 %	3,5 %	5,1 %	3,0 %	3,7 %

Fördelningen mellan kommunerna och åldersgrupperna 80-w och 85-w ser likadan ut som tidigare år. Strömstad har även 2015 lägst andel 80 år och äldre medan, Sotenäs fortsätter att vara den kommun som har högst andel äldre befolkning. I de flesta av nyckeltalen används invånarantalet för att kunna göra en jämförelse av de olika nyckeltalen mellan kommunerna.

Nyckeltal för äldreomsorg

Nettokostnad äldreomsorg per invånare 80-W år

Nyckeltalet visar den totala nettokostnaden för äldre- och handikappomsorg. Här ingår bokförda kostnader för äldreomsorg; SoL och HSL. Kostnaden divideras med antal invånare 80 år eller äldre.

Gemensam kommentar:

Tre kommuner av fem - Munkedal, Sotenäs och Tanum - har en ökad nettokostnad mellan 2014 och 2015. Munkedal är den kommun som öka mest. Det beror på att antal invånare 80 år eller äldre, har minskat.

Lysekils kommentar:

Den totala nettokostnaden för äldreomsorg per invånare 80-W år har sjunkit mellan 2014 och 2015. Det förklaras främst genom en minskad kostnad för inhyrd personal och då främst inom verksamheten för sjuksköterskor. Lokalkostnaderna har minskat i samband med att flera så kallade blockavtal sades upp under 2014. Antalet invånare 80 år och äldre har blivit några fler och påverkar också nettokostnaden något.

Munkedals kommentar:

Munkedal har en ökad kostnad inom vård och omsorg som till största del beror på volymökningar inom hemtjänst och hemsjukvård. Då antalet invånare 80-w år har minskat blir nettokostnaden per invånare 80-w år en kostnadsökning mot föregående år.

Sotenäs kommentar:

Nettokostnaden har ökat bland annat beroende på att allt fler haft behov av hemtjänstinsatser, hemsjukvård samt ett ökat behov av mer omfattande omsorgsinsatser. De beslutade biståndsbedömda timmarna har ökat från 97 000 timmar till drygt 101 000 timmar vilket motsvarar en ökning med cirka 4 %. En ny avdelning öppnades under våren på Bankeberg. Kostnaderna har ökat på alla särskilda boenden i kommunen beroende på att grundbemanningen har behövt förstärkas på grund av hög vårdtyngd.

Strömstads kommentar:

Kostnaderna för äldreomsorgen i Strömstad består till största delen av personalkostnader vilka översteg budgeterad kostnad. Antalet betaldygn och färdtjänstkostnader har reducerats kraftigt tack vare en översyn och ett gemensamt samarbete mellan biståndsenheten och aktuell verksamhet.

Tanums kommentar:

Ökningen beror på att antalet beviljade hemtjänsttimmar och matdistribution har ökat och man har haft förstärkning av nattpersonal på ett gruppboende för demenssjuka. I början av året avvecklades en avdelning som särskilt boende på ett gruppboende och en förändrad inriktning på en avdelning från somatik- till demensplatser har skett. Ökningen påverkas även av att avtal med Västra Götalandsregionen avseende rehabilitering har upphört och att delar av administrativa kostnader inom äldreomsorg saknas i nyckeltalet föregående år.

Omsorgsförvaltningens totala kostnad per invånare 2013–2015 (tkr)

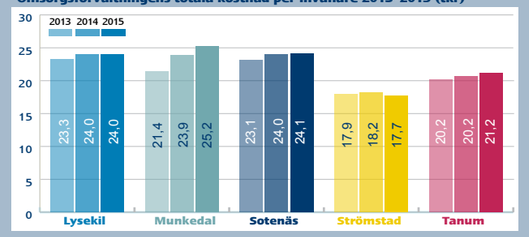

Nettokostnad äldreomsorg per invånare 80-w 2013–2015 (tkr)

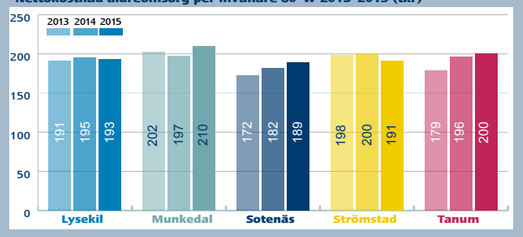

Strukturkostnadsindex äldreomsorg

Strukturkostnadsindex är en indikator på om kommunen har högre eller lägre kostnader än det som motiveras av den egna strukturen enligt det statliga utjämningssystemet. Kommunens kostnader per invånare varierar bland annat på strukturella skillnader som gör att behovet av kommunala verksamheter, eller kostnaderna för dessa, är större eller mindre än riksgenomsnittet.

Strukturella skillnader utgörs av faktorer som kommunerna själva inte i nämnvärd grad kan påverka, till exempel:

- Åldersstruktur
- Invånarnas sociala bakgrund
- Den geografiska strukturen

Ett värde under noll visar att kommunen har en lägre kostnad än det som motiveras av strukturen, medan ett värde över noll visar att kommunen har en högre kostnad än det som motiveras av strukturen. Avvikelse mot riksgenomsnittet kan förklaras av ambitionsnivå eller andra strukturella faktorer som inte beaktas i utjämningen.

Nöjd-Kund-Index äldreomsorg

Nyckeltalen är hämtade från socialstyrelsens mätningar.

Gemensam kommentar:

NKI visar nöjdheten hos brukarna där 100 är det maximala talet. Samtliga kommuner har fått goda omdömen av brukarna och håller en hög nivå på inom hemtjänsten under 2015. Lysekils kommun har en minskning på både hemtjänsten och särskilda boende, jämfört med föregående år. Inom särskilda boenden är det Strömstad som utmärker sig och är en av de två kommunerna som bättrat på omdömet från brukarna gällande detta nyckeltal.

Lysekils kommentar:

Genom att alla brukare har aktuella individuellt utformade genomförandeplaner och att insatserna utförs på ett professionellt sätt kan nöjdheten med vård- och omsorgsinsatserna ökas.

Digitala larm inom hemvården innebär en kvalitetsökning av verksamheten och en ökad känsla av trygghet hos brukaren vilket upplevs positivt.

På de särskilda boendena har personaltätheten höjts under sista halvåret 2015 med hjälp av de statsbidrag som lämnats till kommunen. Detta för att öka tryggheten hos de boende och samtidigt medverka till en ökad nöjdhet.

Strukturkostnadsindex äldreomsorg, i %

	Lysekil	Munkedal	Sotenäs	Strömstad	Tanum
2012	6,1	20,9	-1,9	8,4	9,8
2013	11,1	21,1	2,1	10,8	7,7
2014	12,0	21,7	0,8	19,1	10,5

Nöjd-Kund-Index för särskilda boenden

	Lysekil	Munkedal	Sotenäs	Strömstad	Tanum
2010	66	77	77	75	78
2011	65	76	80	73	78
2012	82	82	92	82	87
2013	76	*	*	92	87
2014	87	78	83	86	86
2015	82	*	82	91	88

*) P.g.a. otillräckligt antal svar finns inga uppgifter att tillgå.

Nöjd-Kund-Index för hemtjänst

	Lysekil	Munkedal	Sotenäs	Strömstad	Tanum
2010	78	76	77	82	79
2011	70	80	77	77	73
2012	89	96	90	92	93
2013	94	94	87	90	91
2014	91	97	91	92	95
2015	90	97	93	93	96

Munkedals kommentar:

Nöjd kundindex (NKI) har från och med 2013 ersatts av brukarundersökningen ”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen”.

Resultatet för hemtjänsten 2015 var fortsatt hög och 97 % av brukarna var nöjda med den hemtjänsten de hade. Resultatet ligger kvar på samma höga nivå som 2014.

Inom särskilda boende har det inte varit tillräcklig hög svarssekvens därför inget utfall.

Tanums kommentar:

Tanums kommun har fått mycket goda omdömen av brukarna, speciellt inom hemtjänst. Verksamheterna har arbetat vidare med områdena bemötande, trygghet och delaktighet bland annat vid upprättande av genomförandeplaner.

Sotenäs kommentar:

I socialstyrelsens Nöjd Kund Index (NKI) fick hemtjänsten i Sotenäs goda omdömen av brukarna under 2015. Nöjdheten har ökat jämfört med 2014 från 91 till 93 vilket visar att Sotenäs ligger på en hög nivå. Nöjd-kund-Index Särskilt Boende nyckeltal visar att nöjdheten försämrats marginellt från 83 till 82.

Strömstads kommentar:

Resultatet när det gäller hemtjänst i Strömstad är oförändrat mot 2014 medan det har förbättrats när det gäller särskilda boenden. Verksamheten jobbar med ÄBIC (äldres behov i centrum) för att bäst möjligt kunna tillgodose brukarens behov.

Foto: Stephan Berglund/Scandinav Bildbyrå

Väntetid för plats på äldreboende

Gemensam kommentar:

För Sotenäs, Strömstad och Tanum har väntetiden för plats på äldreboende ökat från föregående år, medan Lysekil och Munkedal är de kommuner med kortast väntetid för äldreboende 2015.

Lysekils kommentar:

Väntetiden i antal dagar har minskat mellan 2014 och 2015. Orsaken är den ombyggnation som då under 2014 ledde till en avsevärd minskning av platsantalet. Inflyttning i det ombyggda boendet skedde under våren 2015 och har lett till fler platser och därmed minskad väntetid.

Munkedals kommentar:

Väntetiden i antal dagar från ansökningsdatum till särskilt boende var 24 dagar 2015. Vilket är en marginell minskning gentemot 2014 då det var 26 dagar. Resultatet är klart lägre än medel i riket som är 57 dagar.

Sotenäs kommentar:

Väntetiden i antal dagar från ansökningsdatum till erbjudet inflyttningsdatum var 66 dagar i Sotenäs kommun, en försämring jämfört med föregående år med 8 dagar.

Strömstads kommentar:

Orsaken till ökningen är att en översikt av registreringsrutinerna genomförts, vilket resulterat i att siffran för 2015 är mer tillförlitlig än siffrorna för åren dessförinnan. En sak som påverkar siffran är att brukare som tackat nej till erbjuden plats ligger kvar i systemet som väntande. Det är vanligt förekommande att brukare tackar nej till platserbjudande för att de har önskemål om att komma till ett specifikt boende. Arbetet fortsätter kontinuerligt med att uppnå så kort väntetid som möjligt.

Tanums kommentar:

Antalet personer som under året väntade på plats inom särskilt boende har ökat till i snitt tolv personer per månad, varav nio väntat på boende med inriktning för fysiskt sjuka. Under såväl 2014 som 2013 väntade i snitt sex personer per månad på att få en särskilt boendeplats. På grund av den vikande efterfrågan på boendeplatser, med främst somatisk inriktning under 2014 beslutade omsorgsnämnden att avveckla en avdelning vilket genomfördes under 2015. I samband med detta gjordes också en renovering och tillgänglighetsanpassning av flera lägenheter på de övriga avdelningarna inom boendet.

Väntetid för plats till särskilt boende, antal dagar

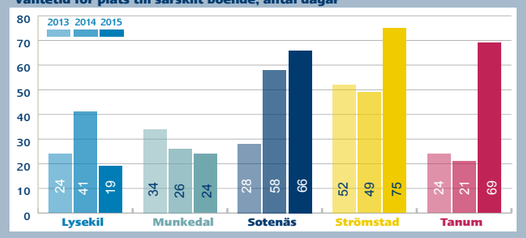

Väntetid för plats på äldreboende, antal dagar
Nyckeltalet visar antal dagar från ansökningsdatum till erbjudet inflyttningsdatum till särskilt boende, medelvärde

Avgiftsjämförelse

Matabonnemang särskilt boende kr/mån

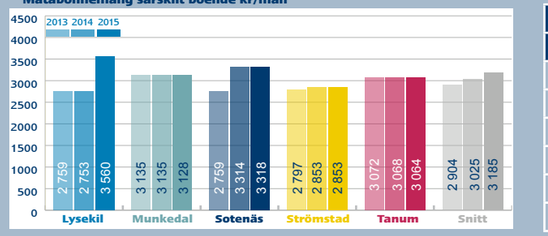

Matdistribution kr/portion

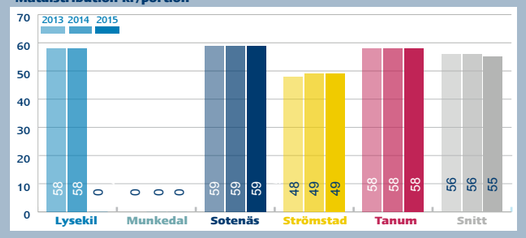

Trygghetslarm kr/mån

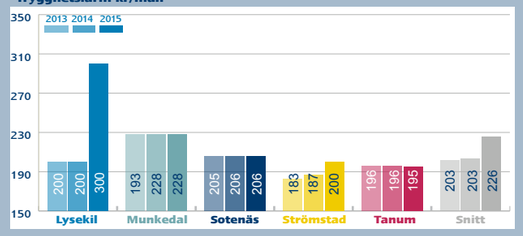

Öppna jämförelser, kvalitet i äldreomsorgen
Siffror inom parantes i tabellerna nedan avser år 2014.

Bemötande, % mycket nöjda med personalens bemötande		
	Hemtjänst	Särskilt boende
Riket	* (76)	* (57)
Lysekil	70 (78)	50 (64)
Munkedal	86 (84)	61 (64)
Sotenäs	75 (73)	67 (58)
Strömstad	84 (85)	68 (58)
Tanum	82 (90)	67 (73)

Inflytande, % nöjda med visad hänsyn till åsikter/önskemål		
	Hemtjänst	Särskilt boende
Riket	87 (87)	* (79)
Lysekil	87 (87)	82 (85)
Munkedal	97 (91)	* (83)
Sotenäs	83 (83)	77 (83)
Strömstad	90 (90)	88 (89)
Tanum	90 (89)	90 (89)

Maten, % nöjda med hur maten smakar		
	Hemtjänst	Särskilt boende
Riket		76 (75)
Lysekil		66 (75)
Munkedal		* (87)
Sotenäs		77 (79)
Strömstad		90 (75)
Tanum		78 (72)

Social samvaro och aktivitet, % nöjda med utevistelse		
	Hemtjänst	Särskilt boende
Riket		58 (58)
Lysekil		50 (47)
Munkedal		* (64)
Sotenäs		52 (54)
Strömstad		74 (80)
Tanum		62 (68)

*) P.g.a. otillräckligt antal svar finns inga uppgifter att tillgå

Foto: Marie Linnér/Scandinav Bildbyrå

Omsorg för funktionsnedsatta

Nettokostnad LSS, LASS, psykiatri per invånare

Gemensam kommentar:

För 2015 ökade tre kommuner sina nettokostnader varav Tanum står för den högsta ökningen jämfört mot tidigare år. Strömstad ligger fortfarande lägst trots en marginell ökning mot 2014.

Lysekils kommentar:

Nettokostnaden ökade 2014, men har nu 2015 sjunkit något. Det som påverkat är verksamheten inom personlig assistans och gäller då utökade beslut inom SFB som under 2015 till större del finansierats genom Försäkringskassan.

Munkedals kommentar:

Kostnaderna inom handikappomsorgen har ökat 2015 mot 2014. Främst beror det på ökade individuella vårdbehov.

Sotenäs kommentar:

Den totala nettokostnaden för Sotenäs har minskat marginellt mellan åren och beror delvis på minskade personalresurser samt ändrade schemastrukturer.

Strömstads kommentar:

Strömstad har fortfarande låg kostnad jämfört med övriga kommuner i jämförelsen både vad gäller ungdomar och vuxna. Enstaka ärenden har gett höjda kostnader vilket har varit svårt att förutse.

Tanums kommentar:

Kostnaderna har fortsatt att öka under 2015. Vilket beror på att Tanums kommun har ökade kostnader för köp av plats inom LSS i jämförelse med föregående år. Utökade behov inom befintliga ärenden avseende personlig assistans där utförda timmar har ökat med 2 391 timmar. Ökade personalkostnader inom korttidsboendet och på två av gruppboendena då båda verksamheterna har gjort personalförstärkningar av kvalitets- och arbetsmiljöskäl. I övrigt fördelas den ökade kostnaden på flera verksamheter med utökade behov bland annat daglig verksamhet samt köp av plats inom psykiatri.

Individ- och familjeomsorg

Nettokostnad individ- och familjeomsorg

Gemensam kommentar:

Samtliga kommuner har ökade kostnader jämfört med 2014. Munkedal har den högsta siffran vilket främst beror på placering av barn och unga både i familjehem och institution. Munkedal är även den kommun som ökat kostnaderna mest mellan 2014 och 2015. Sotenäs är den kommunen som har lägst kostnad samt den lägsta ökningen 2015.

Lysekils kommentar:

Inom Individ- och familjeomsorgen är det främst verksamheten inom barn och unga som påverkat ökningen av kostnaderna i Lysekil. Detta är en följd av fortsatt höga kostnader och en kraftig ökning av antalet vårddygn avseende köp av institutionsvård. Även omplacering till familjehem har bidragit till kostnadsökningen då bristen på traditionella familjehem vid ökat vårdbehov istället lett till återplacering på institution.

Munkedals kommentar:

Nettokostnaden för individ- och familjeomsorgen har ökat 2015, vilket främst beror på ökade placeringskostnader för barn och unga på institution. Även kostnaderna för familjehem har ökat.

Sotenäs kommentar:

Nettokostnaden inom IFO har ökat 2015 jämfört med året innan. Det beror framförallt på ökade kostnader för institutionsplaceringar för vuxna, ekonomiskt bistånd och kontaktpersoner. Däremot har kostnaderna som avser familjehem barn och unga samt institutionsplaceringar barn minskat jämfört med föregående år.

Strömstads kommentar:

Jämfört med år 2014 har kostnaderna ökat. Till största delen beroende på svårigheter att rekrytera socionomer med erforderlig kompetens, vilket har medfört att tjänster varit vakanta under lång tid och upprätthållits av konsulter från bemanningsföretag.

Tanums kommentar:

Försörjningsstödet har fortsatt höga kostnader och har ökat något i jämförelse med 2014. Kostnaden för placeringar avseende vuxna har fortsatt att öka medan placeringskostnaden för barn och unga har minskat något. Antal placeringsdygn på institution har fortsatt att minska medan placeringar i fa-

Nettokostnad LSS, LASS och psykiatri per invånare 0–64 år, kr

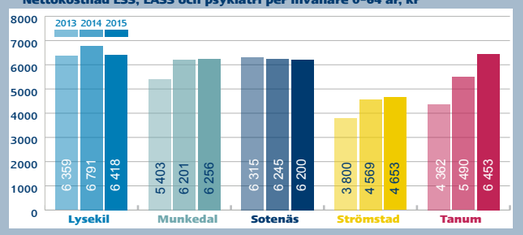

Nettokostnad LSS, LASS och psykiatri per invånare 0–64 år, kr
Nyckeltalet visar den totala nettokostnaden för LSS, LASS och psykiatri. Kostnaden divideras med antal invånare 0–64 år.

Nettokostnad individ- och familjeomsorg per invånare 0–w år, kr
Nyckeltalet visar den totala nettokostnaden för individ- och familjeomsorg. Kostnaden divideras med antal invånare 0–w år.

Nettokostnad individ- och familjeomsorg per invånare 0–w år, kr

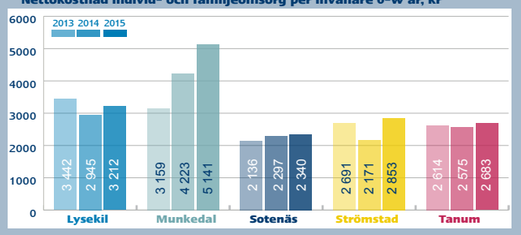

miljehem har ökat både för barn, unga och vuxna. Övriga kostnader som har ökat är personal- och konsultkostnader.

Strukturkostnadsindex individ- och familjeomsorg

Strukturkostnadsindex är en indikator på om kommunen har högre eller lägre kostnader.

Kommunens kostnader per invånare varierar bland annat på strukturella skillnader som gör att behovet av kommunala verksamheter, eller kostnaderna för dessa, är högre eller lägre än riksgenomsnittet.

Strukturella skillnader utgörs av faktorer som kommunerna själva inte i nämnvärd grad kan påverka, till exempel

- Åldersstruktur
- Invånarnas sociala bakgrund
- Den geografiska strukturen

Avvikelse mot riksgenomsnittet kan förklaras av ambitionsnivå eller andra strukturella faktorer som inte beaktas i utjämningen.

Gemensam kommentar:

Sotenäs och Strömstad har fortsatt låga kostnader för försörjningsstöd. Lysekils och Tanums kostnader har ökat under 2015 varav Lysekil kommun har högst kostnad av de fem kommunerna.

Lysekils kommentar:

Underskottet som redovisas under försörjningsstöd gäller främst de stora grupper vuxna och ungdomar som inte fått tillträde till arbetsmarknaden av olika orsaker. Ökningen av kostnaderna är synbar i antalet bidragshushåll som ökat under året.

Munkedals kommentar:

Kostnaderna för utbetalt ekonomiskt bistånd har 2015 minskat marginellt mot 2014 vilket är en positiv utveckling. När det gäller återbetalning av ekonomiskt bistånd så har det ökat och följer nu budget.

Sotenäs kommentar:

Kostnaderna för ekonomiskt bistånd är fortsatt mycket låga, sett ur ett nationellt perspektiv. Jämfört med föregående år ökade kostnader för försörjningsstöd från 277 kr per invånare till 301. Totalt uppgick kostnaden till 2,7 Mkr för året.

Strömstads kommentar:

Andelen invånare med försörjningsstöd är fortsatt låg. Detta kan till stor del härledas till omvärldsfaktorer som en gynnsam arbetsmarknad men även ett effektivt och tillgängligt stöd för personer som ska träda in på arbetsmarknaden.

Tanums kommentar:

Kostnaderna för försörjningsstöd har ökat marginellt i förhållande till 2014, antalet hushåll har minskat medan den genomsnittliga bidragstiden har ökat. Genomsnittskostnaden per hushåll har ökat till 41 tkr i jämförelse med 33 tkr under 2014. Antalet hushåll utan andra inkomster ökade från 2014 och bland annat tillkom nyinflyttade stora hushåll utan inkomst. Antal ärenden med språkhinder har ökat och flera ärenden omfattar ungdomar med psykisk ohälsa och med missbruk.

Försörjningsstöd kostnad per invånare 0–w, kr

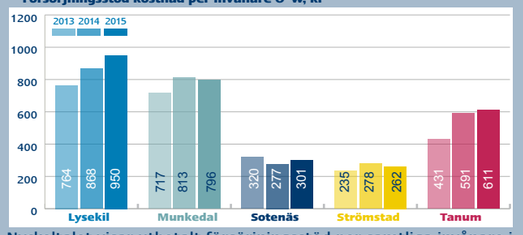

Nyckeltalet visar utbetalt försörjningsstöd per samtliga invånare i kommunerna.

Strukturkostnadsindex IFO, i %			
	2012	2013	2014
Lysekil	62,6	19,2	18,7
Munkedal	43,7	29	63,5
Sotenäs	44,8	14,7	28,1
Strömstad	-18,6	-1,6	-14,3
Tanum	32,8	9,4	20

VA-verksamhet

Arbetet med att jämföra VA-verksamheter påbörjades 2002. En arbetsgrupp, bestående av en ekonom från varje kommun, samlar in och ställer samman uppgifter. Arbetsgruppen samarbetar med en referensgrupp bestående av kommunernas VA-chefer.

Syftet med jämförelserna är i första hand att se om kommunerna kan lära av varandra men även att kunna finna förklaringsfaktorer till de stora skillnader som finns i avgiftsuttag mm.

Gemensamt för samtliga kommuner i benchmarkinggruppen är att VA-taxan ligger över genomsnittet i landet. Orsaker till detta är bl. a. olika geografiska och geologiska förutsättningar samt ojämn belastning över året.

Riksdagen har antagit en ny lag om allmänna vattentjänster som gäller från 1 januari 2007. Lagstiftningen ställer bland annat krav på att VA-verksamheten särredovisas från annan verksamhet. Huvudsyftet är att säkerställa att avgiftsuttaget inte blir för högt över tiden.

En ny modell togs fram 2008 med delvis nya nyckeltal. Årets arbete har bestått i att uppdatera nyckeltalen med aktuella värden

Nyckeltal

Nyckeltalen är delvis valda med tanke på att kunna göra jämförelser även på riksnivå. Jämförelsetal på riksnivå bygger på statistik från Svenskt Vatten och avser kommuner med ett invånarantal mellan 10 000 och 25 000. Tanken är att nyckeltalen skall belysa verksamheten ur olika perspektiv, som produktion, miljö, ekonomi samt kvalitet och störning.

Produktion

Med tillskottsvatten avses hur mycket den renade volymen överstiger den sålda volymen. Denna mängd har sedan ställts i relation till antalet km avloppsledning. Ett lågt värde indikerar ett bra avloppsledningsnät men värdena påverkas mycket av nederbördsmängden under året. En annan faktor som bidrar till ett högre värde är om ledningsnätet består av kombinerade spillvatten- och dagvattenledningar.

Med utläckage dricksvatten avses hur mycket den producerade volymen överstiger den sålda volymen. Denna mängd har sedan ställts i relation till antalet km dricksvattenledning Ett lågt värde indikerar ett bra ledningsnät för dricksvatten med lite utläckage. Framför allt Tanum men även Munkedal och Strömstad visar värden som är betydligt bättre än genomsnittet för riket.

Tillskottsvatten, m³/km avloppsledning och dygn			
	2013	2014	2015
Lysekil	49,61	44,66	41,76
Munkedal	14,18	24,74	29,42
Sotenäs	14,49	19,01	20,23
Strömstad	9,84	14,31	13,19
Tanum	10,45	15,70	16,41
Riket	20,10	23,10	-

Utläckage dricksvatten, m³/ km vattenledning och dygn			
	2013	2014	2015
Lysekil	9,76	8,75	6,90
Munkedal	2,72	-	4,11
Sotenäs	5,32	6,73	8,58
Strömstad	-	5,35	4,30
Tanum	1,79	1,60	1,50
Riket	6,32	-	-

Miljö

Elförbrukning kWh/m³ dricksvatten

Nyckeltalet visar elförbrukningen för vattenverk och tryckstegring i förhållande till volym. Kommunens topografi påverkar nyckeltalet. Samtliga kommuner hävdar sig väl i jämförelse med riket. Långa ledningar och stora höjdskillnader mellan vattentäkt och verk samt mellan verk och abonnent ger högre elförbrukning.

Elförbrukning kWh/m³ avloppsvatten

Nyckeltalet visar elförbrukningen för avloppsreningsverk i förhållande till renad volym. Ett större antal små reningsverk påverkar nyckeltalet för Tanum och Munkedal negativt.

Kemikaliekostnad kr/m³ avloppsvatten

Nyckeltalet visar kostnaden för tillsatser av kemikalier vid rening i förhållande till volym. Anledning till att mäta kostnad i stället för faktisk mängd beror på att kemikalierna levereras i olika form vilket försvårar jämförelser baserad på förbrukad kvantitet.

Ekonomi

Driftskostnader, exkl. kapitalkostnader kr/m³ såld volym

Nyckeltalet visar totala driftskostnader exklusive kapitalkostnader i förhållande till såld volym. Samtliga kommuner ligger över jämförelsetalet för riket. Höga kostnader kan bero på små anläggningar, förhållandevis låg volym och få abonnenter, höga kostnader för ledningsdragning etc. I Sotenäs beror den relativt låga kostnaden för såld volym delvis på stordriftsfördelar. Kommunen har en jämförelsevis stor vattenproduktion tack vare storförbrukare som fiskberedningsindustrin och på grund av att de flesta hushållen är anslutna till kommunalt vatten.

Foto: Scandinav Bildbyrå

Elförbrukning kWh/m³ producerad volym dricksvatten			
	2013	2014	2015
Lysekil	0,91	0,92	1,00
Munkedal	0,48	-	0,41
Sotenäs	0,66	0,66	0,76
Strömstad	0,72	0,71	0,87
Tanum	0,79	0,77	1,06
Riket	0,96	-	-

Elförbrukning kWh/m³ renad volym avloppsvatten			
	2013	2014	2015
Lysekil	0,58	0,57	0,56
Munkedal	1,28	0,98	0,87
Sotenäs	0,68	0,58	0,56
Strömstad	0,63	0,77	0,76
Tanum	1,34	1,01	0,96
Riket	0,79	-	-

Kemikaliekostnad kr/m³ renad volym avloppsvatten			
	2013	2014	2015
Lysekil	0,33	0,38	0,69
Munkedal	0,40	-	0,21
Sotenäs	0,62	0,62	0,82
Strömstad	-	0,31	0,30
Tanum	0,70	0,54	0,54
Riket	0,40	-	-

Driftskostnader, exkl. kapitalkostnader kr/m³ såld volym			
	2013	2014	2015
Lysekil	23,32	26,90	33,63
Munkedal	28,75	-	37,15
Sotenäs	22,66	24,79	28,70
Strömstad	-	35,96	36,65
Tanum	41,93	44,00	40,86
Riket	23,16	-	-

Årsavgift normalvilla, kr/år			
	2013	2014	2015
Lysekil	7 075	7 500	7 874
Munkedal	7 863	8 065	8 305
Sotenäs	7 569	7 569	8 173
Strömstad	7 774	8 162	8 655
Tanum	9 550	10 315	10 945
Riket	6 540	6 824	7 027

Antal läckor per km dricksvattenledning			
	2013	2014	2015
Lysekil	0,06	0,05	0,09
Munkedal	0,09	0,08	0,05
Sotenäs	0,03	0,01	0,08
Strömstad	0,02	0,03	0,01
Tanum	0,05	0,05	0,03
Riket	0,07	0,07	-

Antal stopp per km avloppsledning			
	2013	2014	2015
Lysekil	0,08	0,02	0,03
Munkedal	0,08	0,08	0,12
Sotenäs	0,07	0,01	0,03
Strömstad	0,06	0,02	0,01
Tanum	0,12	-	0,03
Riket	0,10	0,08	-

Årsavgift normalvilla, kr/år

Årsavgifter för en villa med 150 m3 årsförbrukning av vatten. Tanums kommun hade landets högsta VA-taxa 2015 och samtliga kommuner i norra Bohuslän ligger betydligt över riksgenomsnittet och befinner sig bland de 70 kommuner i landet som har högst VA-taxa.

Kvalitet och störning

Antal läckor per km dricksvattenledning
Antal stopp per km avloppsledning

Samtliga kommuner hävdar sig relativt väl i jämförelse med riket vilket tyder på en jämförelsevis bra standard på ledningsnätet.

Sammanfattning

Baserat på 2013 och 2014 års uppgifter ligger samtliga kommuner, sammantaget för de flesta nyckeltal, bra till i jämförelse med kommuner i jämförbar storlek. Dock visar de ekonomiska nyckeltalen, relativt övriga kommuner, på en hög kostnadsnivå. Sett till helheten så är Strömstad den kommun som har bäst värden.

Framtid

En ökad dialog mellan referensgrupp och arbetsgrupp hade varit önskvärd. Tänkbara områden inom ett utökat samarbete kan vara framtagande av kvalitetsnyckeltal ur ett brukarperspektiv och förbättrad information till abonnenter och allmänhet.

Foto: Anna Lundstedt/Scandinav Bildbyrå

Fastigheter

Fastighetsområdet är intressant ur ett jämförelseperspektiv eftersom det inrymmer stora kostnader både när det gäller investeringar som genererar kapitalkostnader och löpande drift. Genom att få fram jämförbara nyckeltal kan kommunerna jämföra sig själv mot de andra deltagande kommunerna både i nuläge och över tid samt genom att diskutera med och lära av andra utveckla sin egen verksamhet.

Våren 2001 sattes arbetet igång med jämförelser inom fastighetsområdet. Deltagande kommuner var Tanum, Munkedal, Lysekil och Sotenäs. Strömstad har deltagit i arbetet från och med 2002.

Under de senaste åren har arbetet med jämförelser inom fastighetsområdet varit vilande. Inför årets benchmarkingrapport har ett försök gjorts att återuppta jämförelserna och vid en gemensam träff på Sotenäs kommuns centralförråd i Kungshamn den 20 april bestämdes ett antal nyckeltal för vilka 2015 års värden har tagits fram till rapporten.

Nyckeltal

Sex nyckeltal har valts ut för jämförelser: lokalyta per elev och barn uppdelat på grundskola och förskola, energikostnader, kapitalkostnader, utgifter för planerat underhåll samt utgifter för akut underhåll.

Lokalyta per elev och barn jämförs dels för grundskolor respektive förskolor. Normen anses vara 10 m^2 per elev eller barn.

I lokalytan ingår klassrum, arbetsrum, toaletter, korridorer, bibliotek, personalutrymmen, kök, matsalar och gymnastiksalar. Gymnastiksalar i anslutning till skolor har tagits med i beräkningen av lokalytan, däremot har inte idrottshallar räknats med även om idrottslektioner förlagts dit.

I nyckeltalet för fastighetsyta per kommuninvånare bestämdes det att även förhyrda ytor ska ingå.

Samtliga kommuner arbetar aktivt med miljö- och energifrågor. Nyckeltalet kostnad för energiförbrukning avser kostnader för värme, ventilation och varmvatten angivet som kronor per uppvärmd lokalyta. Bostäder ingår inte i nyckeltalet. Verksamhetsel bör, om möjligt, separeras från kostnaderna.

En uppdelning har gjorts i planerat respektive akut underhåll. Det bestämdes att jämförelsen ska gälla årliga utgifter för underhåll istället för kostnader.

Sammanfattning och framtid

Eftersom jämförelser inom fastighetsområdet nu startats upp på nytt efter att ha varit vilande de senaste åren har uppgifter till de olika nyckeltalen endast tagits fram för 2015. Fokus har varit på att få igång en fungerande referensgrupp och därmed lägga grunden för att jämförelser inom fastighetsområdet åter ska vara en del av den årliga benchmarkingrapporten. Kommentarer och analyser saknas därför i årets avsnitt

Fastigheter					
Lokalyta per barn/elev/kommuninvånare, m²	**Lysekil**	**Munkedal**	**Sotenäs**	**Strömstad**	**Tanum**
Lokalyta per barn i förskolan inkl kök (normvärde 10)	13,0	-	11,7	16,2	8,7
Lokalyta per elev i grundskolan inkl gymnastiksalar & kök (normvärde 10)	17,3	-	21,0	16,2	15,6
Lokalyta per kommuninvånare inkl förhyrd yta	6,9	-	7,2	-	6,4

Fastigheter					
Kostnader och utgifter, kr/m²	**Lysekil**	**Munkedal**	**Sotenäs**	**Strömstad**	**Tanum**
Kostnad för energiförbrukning, värme, ventilation, varmvatten per uppvärmd lokalyta (ej bostäder)	110,1	-	114,1	144,0	153,0
Kapitaltjänst, bokförda restvärde per lokalyta	2 588,6	-	318,4	4 916,0	287,0
Utgift för planerat underhåll per lokalyta	79,0	-	40,2	623,0*	54,0
Utgift för akut underhåll per lokalyta	20,6	-	40,2	*	68,0

*) Utgift för planerat underhåll inkluderar eventuellt akut underhåll

Upphandling och e-handel

Upphandling

Kommunerna Lysekil, Munkedal, Sotenäs, Strömstad och Tanum har ett mångårigt samarbete inom upphandlings- och inköpsfrågor vilket inleddes redan i mitten av 1990-talet. År 2007 vidareutvecklades samarbetet genom att kommunerna anställde en gemensam upphandlingschef . Under 2015 avslutades tjänsten som upphandlingschef för att kommunerna istället skulle kunna stärka upp på hemmaplan. I varje kommun finns idag en eller flera upphandlare som förutom att ha hand om upphandlingar inom sin kommun deltar i det gemensamma upphandlingsarbetet.

Avsikten med samarbetet är bland annat att etablera forum och former för att säkerställa att kommunernas upphandlingar sker med hög kvalitet och är affärsmässiga. Kommunerna blir tillsammans en större och mer intressant part på marknaden vilket ökar möjligheten att få ekonomiskt fördelaktiga anbud.

Samarbetet bidrar även till en administrativ nytta och effektivisering i form av:

- Erfarenhetsutbyte vid regelbundna träffar vilket kan leda till att etablera en gemensam ”best practise”
- Samordning av utbildningar inom offentlig upphandling
- Samarbete vad gäller framtagande av upphandlingsdokumentation såsom förfrågningsunderlag
- Samarbete vad gäller uppföljning av ingångna avtal

Elektronisk handel

Munkedal, Sotenäs, Strömstad och Tanum etablerade år 2008 driften av upphandlat e-handelssystem medan Lysekil kom igång år 2010. Strömstad avbröt samarbetet med övriga kommuner avseende införande av gemensamt e-handelssystem och träffade istället avtal med sin leverantör av ekonomisystem.

eHavs uppdrag innefattar att arbeta aktivt med att få leverantörer att skicka e-faktura.

Årets arbete och väsentliga händelser 2015

Upphandling

Upphandlargruppen träffades under 2015 vid ett tiotal tillfällen för erfarenhets- och informationsutbyte vad gäller aktuella upphandlingsområden. Utöver dessa träffar har man också arbetat intensivt med upphandling av upphandlingssystem. Förutom gemensam upphandling av upphandlingssystem har man även samverkat inom ett tjugotal andra upphandlingsområden. Under året har nyttan av samarbetet märkts av då det tillkommit ny personal som haft stor hjälp av en större grupp med bred kompetens.

Upphandlingarna redovisade i tabellerna har genomförts med olika stor inblandning av kommunens upphandlare. I vissa upphandlingar har upphandlaren endast annonserat upphandlingen medan det i andra fall är upphandlaren som genomfört hela upphandlingen. Det kan förekomma ett mörkertal av upphandlingar som genomförs av förvaltningar och bolag själva och som inte kommer till upphandlarens kännedom och således inte finns redovisade i statistiken nedan.

Elektronisk handel

I dagsläget finns ett aktivt samarbete kring e-handel mellan kommunerna Lysekil, Munkedal, Sotenäs och Tanum (eHav). Kommunernas upphandlade avtal med eBuilder har förlängts t.o.m. september 2016. Under 2014 annonserades en ny upphandling av e-handelssystem, och under 2015 tilldelades eBuilder kontrakt.

Under året har kommunderna i norra Bohuslän bytt avtalsleverantör för telefoni och internet, efter många år med samma leverantör, vilket tagit mycket tid i anspråk då kommunerna har väldigt många kontrakt som kopplats in för att erhålla elektroniska fakturor. Under året kopplades även ny livsmedelsleveerantör in för full e-handel, där både order och fakturering sker via e-handelssystemet.

Under året har kommunerna arbetat för ett införande av nytt, uppdaterat e-handelssystem, vilket inbär att alla eHavs-kommunerna kommer lyftas över till en ny e-handelsplattform. Detta har medfört att eHav under 2015 har arbetat med förberedelser inför implementeringen av den nya plattformen. eHavs-gruppen har även träffats under året för att bl. a. diskutera leverantöresregister samt hantering av bluffbolag, gemensamma avtal och prislistor. Men även vad vi kan bli bättre på samt hur vi ska arbeta i systemet för att få en gemensam struktur.

Målet är att framöver ha mer regelbundna träffar för att jobba mer tillsammans för en ökad e-handel. Önskemål finns även om ett tätare samarbete med upphandlarna för samsyn vad gäller e-handelskrav i upphandlingar.

Nyckeltal 2015

Formaliserade direktupphandlingar

Under 2014 höjdes gränsvärdet för direktupphandling från tidigare 271 000 kr till 505 800 kr. Som en följd av höjningen ökade antalet direktupphandlingar mellan 2013 och 2014 med 16 procent. Under 2015 har kommunerna genomfört 45 fomaliserade upphandlingar vilket är i nivå med året innan. Spridningen mellan kommunerna i antal publicerade direktupphandlingar under året är inte lika stor som i öppna- och entreprenadupphandlingar.

Förenklade upphandlingar

Antalet förenklade upphandlingar har ökat något jämfört med 2013 och 2014 vilket till stor del kan bero på att åtta av de förenklade upphandlingarna var gemensamma områden; elektroniska körjournaler, tolkförmedlingstjänster, C-körkort, HVB-hem, cirkulationstvätt, parkeringsövervakning, IT-system för livsmedelsinköp samt upphandlingssystem. Under 2014 annonserades endast en gemensam upphandling via förenklat förfarande. Ett gemensamt upphandlingsområde kan visas hos två eller flera kommuner samtidigt i statistiken. Vad gäller spridningen av deltagande i förenklade upphandlingar är den under året inte lika stor som i öppna- och entreprenadupphandlingar.

Öppna upphandlingar

De öppna upphandlingarna har varierat en del mellan åren, från 68 stycken 2013 till 52 stycken 2014 och 56 stycken under 2015. Antalet gemensamma upphandlingar har legat runt 5-6 stycken per år. Av statistiken framgår att Sotenäs kommun under året deltagit i minst antal öppna upphandlingar, följt av Strömstad.

Entreprenader

Antalet upphandlade entreprenader har legat på en stabil nivå mellan 49 och 50 stycken under de senaste tre åren. Under 2015 har Tanums kommun publicerat ut flest entreprenadupphandlingar, följt av Sotenäs. Entreprenadupphandlingarna är inte kommungemensamma.

Gemensamma upphandlingar

Under 2015 ökade deltagandet i gemensamma upphandlingar, både via samarbetet med kranskommunerna inom norra Bohuslän och Trestad - men också via deltagande i upphandlingar genomförda av inköpscentraler. Det är generellt sett svårt att peka på varför en kommun vissa år genomför fler eller färre upphandlingar samt deltar i fler eller färre gemensamma upphandlingar då det är verksamheternas inköpsbehov i kombination med ramavtalens löptider som till stor del är styrande.

Antal formaliserade direktupphandlingar

	2013	2014	2015
Lysekil	10	10	6
Munkedal	5	7	8
Sotenäs	6	10	11
Strömstad	5	8	10
Tanum	12	9	10

Antal förenklade upphandlingar, exkl entreprenader

	2013	2014	2015
Lysekil	17	15	15
Munkedal	20	7	20
Sotenäs	10	21	13
Strömstad	11	19	16
Tanum	9	8	13

Antal öppna upphandlingar, exkl entreprenader

	2013	2014	2015
Lysekil	21	15	15
Munkedal	11	5	15
Sotenäs	13	9	6
Strömstad	11	7	9
Tanum	12	16	11

Antal upphandlade entreprenader

	2013	2014	2015
Lysekil	23	8	6
Munkedal	0	1	1
Sotenäs	7	11	15
Strömstad	3	3	7
Tanum	16	26	21

Antal fakturor totalt

	2013	2014	2015
Lysekil	28 633	28 380	29 846
Munkedal	18 325	18 867	23 909
Sotenäs	24 352	24 436	25 693
Strömstad	27 635	29 528	31 932
Tanum	29 116	32 090	37 501

Andel elektroniska fakturor, i %

	2013	2014	2015
Lysekil	18,5	20,0	25,8
Munkedal	60,2	56,8	38,3
Sotenäs	56,1	57,3	63,0
Strömstad	41,5	50,5	57,0
Tanum	42,8	46,7	52,7

Andel scannade och manuella pappersfakturor, i %

	2013	2014	2015
Lysekil	81,5	80,0	74,2
Munkedal	39,8	43,2	61,7
Sotenäs	43,9	42,7	37,0
Strömstad	58,5	49,5	43,0
Tanum	57,2	53,3	47,3

Antal aktiva leverantörer under året

	2013	2014	2015
Lysekil	1 440	1 897	1 619
Munkedal	1 218	1 099	1 020
Sotenäs	1 436	1 393	1 406
Strömstad	1 844	2 570	2 236
Tanum	1 859	1 815	1 914

Överprövningar

Antalet överprövningar ligger kvar på samma nivå under 2015 som året innan. Under 2015 inkom totalt sett 10 ansökningar om överprövning för de kommunspecifika upphandlingarna och 1 ansökan om överprövning för en gemensam upphandling. Under 2014 inkom 8 ansökningar om överprövning för kommunspecifika upphandlingar och 2 ansökningar om överprövning av gemensamma upphandlingar.

Ramavtal

Antalet aktiva ramavtalsområden har de senaste åren sakta ökat, och 2015 administrerar varje kommun i snitt 80 upphandlade ramavtal.

Antal fakturor

Samtliga kommuner har under 2015 totalt sett fått fler fakturor än under 2013 och 2014.

Elektroniska fakturor

Kommunerna följer upp statistik i form av antal inkomna EDI-fakturor, periodiska fakturor och SVE-fakturor vilka gemensamt definieras elektroniska fakturor. Andelen elektroniska fakturor har ökat succesivt mellan åren i Lysekil, Sotenäs och Strömstad, medan utvecklingen i Munkedal går åt motsatt håll. Munkedal har inte arbetat aktivt för att öka andelen elektroniska fakturor.

Scannade och manuella pappersfakturor

Det enskilt vanligaste formatet av fakturor som hanteras i kommunerna är scannade pappersfakturor. Sotenäs kommun hanterar den minsta andelen scannade och manuella pappersfakturor, 37 procent av de totala antalet betalda fakturor. I Lysekils kommun är 3 av 4 betalda fakturor scannade eller manuellt hanterade pappersfakturor.

Aktiva leverantörer

Antalet aktiva leverantörer har i Munkedal, Sotenäs och Tanum legat på relativt stadiga nivåer mellan åren 2013 till 2015, medan antalet leverantörer fluktuerat betydligt mer i Lysekil och Strömstad.

Personal

Kommunernas verksamhet är i stora delar personalintensiv och personalkostnaden svarar för en stor del av den totala kostnaden i kommunerna. Uppföljning och analys inom detta område är därför av betydelse för kommunernas möjlighet att nå målet om god ekonomisk hushållning.

Antal anställda

Samtliga kommuner utom Lysekil ökar antalet anställda jämfört med 2014. Orsaken är den stora flyktingmottagningen som ställer krav på utökning av den kommunala verksamheten.

Utöver flyktingmottagningen så finns det ett demografiskt tryck att utöka verksamheten på grund av en ökad andel äldre i befolkningen som kommer att kräva insatser från kommunen framöver.

Lysekil visar på en liten minskning av antalet anställda och har ingen ökande trend av antalet anställda över åren. Antalet anställda i förhållande till befolkningen är dock högst i jämförelsen.

Ett annat område som varit i fokus under 2015 är kompetensförsörjning. Svårigheten att kunna rekrytera medarbetare med rätt kompetens kommer vara en utmaning för kommunerna framöver.

Andelen tillsvidareanställda

Andelens tillsvidareanställda ligger kring 90 % av kommunernas anställda. Trenden pekar mot att andelen minskar något jämfört med tidigare år

Åldersstruktur

Lysekil och Munkedal skiljer ut sig med en större andel anställda som är 29 år eller yngre.

Strömstad och Tanum har störst andel äldre med 20 % över 60 år. Ökade pensionsavgångar kommande år kommer leda till en förändrad struktur med en ökad andel yngre.

Sysselsättningsgrad

Att kunna erbjuda önskad sysselsättningsgrad är en angelägen jämställdhetsfråga eftersom det främst är inom kvinnodominerade yrkesområden som ofrivilligt deltidsarbete förekommer.

Kommunerna arbetar för att öka sysselsättningsgraden hos främst kvinnor med olika insatser och projekt. Resultatet är magert och det kan konstateras att det inte finns några enkla lösningar för att öka sysselsättningsgraden för kvinnor.

Bland kommunerna i norra Bohuslän intar Strömstad en särställning medan övriga kommuner är relativt lika. Strömstads höga andel heltidsanställda kvinnor kan härledas till den så kallade ”Strömstadsmodellen” där man som anställd får välja sysselsättningsgrad inom vård- och omsorgsverksamheten. Modellen har dock haft en negativ påverkan på kostnadsutvecklingen inom verksamheterna.

Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron i procent av tillgänglig arbetstid har stigit i samtliga kommuner varje år sedan 2011 vilket är en trend som även gäller för riket. Ökningstakten har dock minskat mellan 2014 och 2015 och i Munkedal kommun har sjukfrånvaron minskat något från en hög nivå.

Kommunerna försöker att motverka ohälsan genom satsningar på arbetsmiljöutbildningar, bidrag till friskvård och rehabiliteringsinsatser. I Munkedal har cheferna arbetat aktivt för att minska sjukfrånvaron genom täta avstämningsmöten, snabb rehabilitering, avslut av långa sjukfrånvarofall samt effektiv hantering av korttidsfrånvaro. Munkedals kommun är den enda som minskat sjukfrånvaron något mellan 2014 till 2015 och förhoppningen är att detta ska fortsätta kommande år. I Lysekils kommuns ska samtliga chefer via personalenheten få kontinuerlig utbildning inom arbetsmiljöområdet.

Trots allt som görs inom detta område kan det konstateras att sjukfrånvaron ökat de under jämförelseperioden i alla kommuner. 2010 låg sjukfrånvaron i kommunerna på drygt 4 % och 2015 ligger sjukfrånvaron på 6-7 %. Det är framförallt de längre sjukskrivningarna över 60 dagar som är den bidragande orsaken till ökningen av den totala sjukfrånvaron.

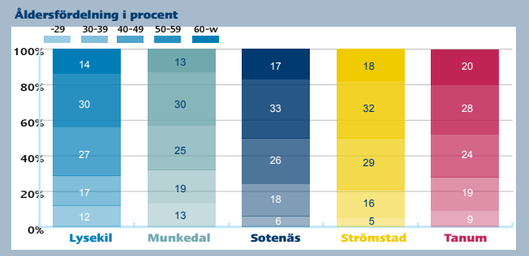

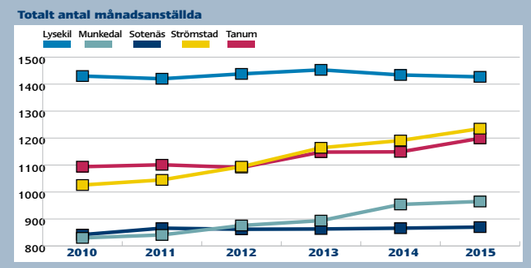

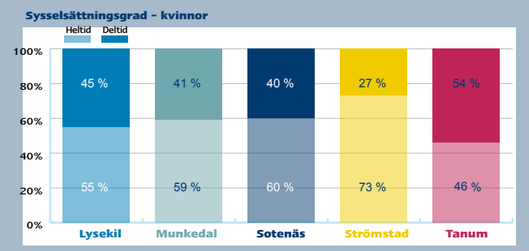

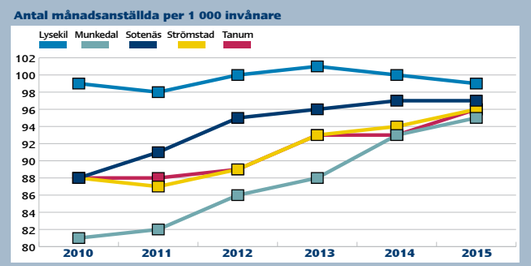

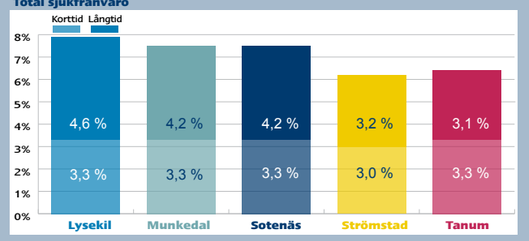

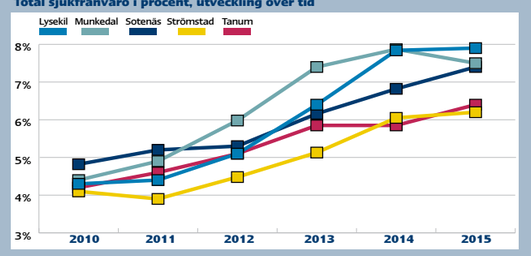

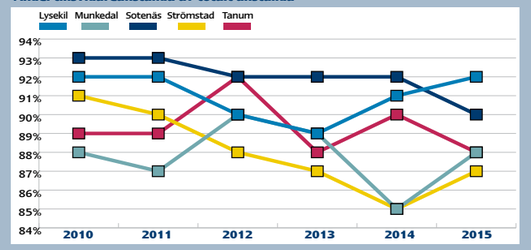

Forskning och projekt

Kommunforskning i Väst

Organisationskultur för framgångsrika kommuner

De kommuner som deltar i samarbetet ”Benchmarking i norra Bohuslän är samtliga medlemmar i Kommunforskning i Väst (KFI). KFI har genomfört ett antal studier av kommuner och landsting som bland annat syftat till att finna förklaringsfaktorer till de studerade kommunernas ekonomiska situation.

KFI har under åren 2002-2004 genomfört en studie av kommunerna i Norra Bohuslän. Studien har varit ett viktigt komplement till det pågående benchmarkingprojektet och har gett ytterligare kunskap om förklaringsfaktorer till den ekonomiska situationen i de olika kommunerna och kan därmed ge underlag för lärande, kvalitetsförbättringar samt kostnadsminskningar.

Studien har redovisats i en särskild rapport ”Organisationskultur för framgångsrika kommuner - en studie av Munkedal, Sotenäs, Strömstad och Tanum”.

Att arbeta med benchmarking. Erfarenheter från ett Benchmarkingnätverk i Norra Bohuslän

Kommunforskning i Västsverige har genomfört en forskarstudie där benchmarking i norra Bohuslän analyserats. Studien består av tre delstudier: enkätstudie, dokumentstudie och intervjustudie. Enkätundersökningen har genomförts vid två tillfällen, augusti 2005 och i maj 2007.

Rapporten analyserar vilka önskade och oönskade effekter ett benchmarkingnätverk skapar. En bedömning av ett benchmarkingarbete såsom det i Norra Bohuslän måste baseras på en sammanvägning av fördelar och nackdelar.

Till fördelarna hör väntade och oväntade positiva effekter och till nackdelarna hör kostnaderna för arbetet och negativa sidoeffekter. En sådan sammanvägning kan givetvis aldrig bli exakt utan baseras just på bedömningar. Dessutom kan både fördelar och nackdelar variera beroende på vilket utgångsläge den enskilda kommunen har.

Studierna av benchmarkingsamarbetet har redovisats i två KFI-rapporter.

Jämförelse av ekonomifunktioner

KFI har genomfört två forskningsstudier där jämförelse av ekonomifunktioner gjorts. Rapporterna från stidierna visar på stora olikheter mellan ekonomifunktionerna i olika kommuner både när det gäller kostnader som resultat. Det är svårt att finna enskilda förklaringsfaktotrer att vissa kommuner lyckas bättre än andra. Studierna visar att det inte tycks finnas något samband mellan insatta resurser (kostnader) och resultat.

Nationellt kommunforskningsprogram

Det är angeläget att studera hur olika kommuner agerar och kommer att agera för att anpassa verksamheten till de förändrade villkor som kommer att gälla under de kommande decennierna. Det är betydande anpassningar som krävs.

Under åren 2009-2013 pågick den första delen av det kommunala kommunforskningsprogrammet. I forskningsprogrammet deltog 47 kommuner och de fem universitetsanknutna kommunforskningsinstituten i landet. Inom ramen för programmet har fyra konferenser hållits där forskningsresultaten återkopplats till deltagande kommuner, vidare har cirka 25 rapporter skrivits.

Den andra delen av det nationella kommunforskningsprogrammet påbörjades hösten 2013 och avslutas med slutrapport och slutkonferens hösten 2016. Den övergripande inriktningen för forskningsprogrammet är att studera resursanpassning och verksamhetsutveckling. Detta har konkretisertas och brutits ner i olika forskningsprojekt. Återkoppling av forskningsresultaten sker genom rapporter samt presentationer vid konferenser för deltagande kommuner. Flera av kommunerna i norra Bohuslän har deltagit i de nationella kommunforskningsprogrammen.

Jämförelseprojektet

Jämförelseprojektet var ett nationellt projekt som samordnats av Sveriges kommuner och Landsting (SKL) på uppdrag av finansdepartementet som delfinansierat projektet.

Jämförelseprojekts primära syfte var att ta fram effektiva arbetsmodeller där jämförelser i olika nätverk leder till praktiska förbättringar i verksamheterna. Inriktningen var att försöka finna sambandet mellan kostnader och kvalitet. Det fanns också en uttalad ambition att skapa en arbetskultur där kontinuerliga jämförelser blir ett bestående inslag i kommunernas arbete med att förbättra sina verksamheter.

Resultaten från arbetet skulle ur ett brukar- och medborgarperspektiv ge underlag och tips för att förbättra kvaliteten i de deltagande kommunernas verksamheter. I samband med detta ska man kunna bedöma kvaliteten på arbetet i den egna kommunen i förhållande till insatta medel, och kunna jämföra vad som görs i andra kommuner. Goda exempel lyftes fram och blir en inspirationskälla för andra kommuner.

Nätverket Bohuslän var ett av tjugotvå nätverk som ingick i det treåriga nationella jämförelseprojektet. De kommuner som deltog i nätverket var Dals-Ed, Färgelanda, Lysekil, Munkedal, Orust, Sotenäs, Strömstad, Tanum och Tjörn.

Projektet avslutades hösten 2010 när det sjätte deprojektet avrapporterades.

Kommunens Kvalitet i Korthet

Kommunerna i norra Bohuslän deltar tillsammans med mer än 200 andra kommuner i ett nationellt kvalitetsprojekt, Kvalitet i korthet (KKiK). Projektet administreras och samordnas av Sveriges kommuner och landsting (SKL). Inom ramen för projektet görs jämförelser mellan kommunerna inom fem perspektiv: tillgänglighet, trygghet, information och delaktighet, effektivitet och kommunen som samhällsutvecklare. Totalt redovisas cirka 40 olika nyckeltal. Projektet utgår från befintliga nationella nyckeltal som kompletteras med mätningar som görs i den egna kommunen.

Tanums är den kommun i norra Bohuslän som sammantaget visar det bästa samlade resultat i mätningen.

Information och delaktigt

När det gäller medborgarnas nöjdhet med information från kommunen samt möjlighet till delaktighet och påverkan får Tanum bäst betyg. Tanums hemsida, tanum.se, tillhör de bästa i landet när det gäller informationsinnehåll och tillgänglighet. Sotenäs och Strömstad får ett genomsnittligt betyg och Lysekil får ett lägre betyg än genomsnittet.

Kommunen som samhällsutvecklare

Inom området presenteras nyckeltal som både visar på förhållanden i de geografiska kommunerna och kommunerna som organisation. Företagandet och nyföretagande ligger högt i en jämförelse med övriga kommuner i landet. Strömstad och Sotenäs tillhör de kommuner som har högst nyföretagande i landet. Däremot visar flera undersökningar att företagarna inte är nöjda med företagsklimatet i norra Bohuslän. Tanums miljöarbete ligger väl framme, andelen ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet ökar år från år tillhör de högsta i landet.

Trygghet

Enligt undersökningen upplever invånarna i Strömstad och Tanum stor trygghet i sina kommuner. Lysekil skiljer sig med att uppvisa en lägre upplevd trygghet bland invånarna än riksgenomsnittet. I Munkedal och Sotenäs har det inte genomförts någon undersökning under 2015. Lysekil, Sotenäs och Strömstad har lägst antal barn per personal inom förskolan vilket också indikerar en hög trygghetsfaktor. En hemtjänsttagare i Sotenäs får under en 14-dagarsperiod besök av i genomsnitt 11 olika vårdare vilket är bäst bland kommunerna i norra Bohuslän. Få vårdare är en indikator på att tryggheten inom hemtjänsten är god.

Tillgänglighet

Tanum får bäst betyg när det gäller tillgänglighet. När det gäller möjligheten för medborgarna att nå tjänstemän och politiker i kommunen via e-post tillhör Tanum de bästa kommunerna i landet Alla kommuner förutom Tanum i norra Bohuslän har förhållandevis svaga värden för tillgänglighet per telefon. När det gäller betyget för bemötande vid telefonkontakt får Munkedal, Tanum och Strömstad bäst betyg i norra Bohuslän. Kortast väntetiden för en plats på ett äldreboende hade Lysekil. Väntetiden för en plats på förskola varierar kraftigt mellan kommunerna, kortast är väntetiden i Sotenäs och Tanum. Strömstad tillhör de kommuner i landet där väntetiden på en förskoleplats är längst.

Effektivitet

Inom perspektivet effektivitet ryms olika nyckel som visar bland annat brukarnöjdhet, kostnadsnivå, tjänsteutbud och verksamhetsresultat.

Generellt sett är kommunernas kostnadsnivå inom kärnverksamheterna hög, samtidigt som brukarnöjdheten inom äldreomsorgen är bra. Däremot får kommunerna i norra Bohuslän ett lägre betyg än genomsnittet avseende serviceutbudet inom äldreomsorgen. Serviceutbudet inom LSS varierar kraftigt där Lysekil, Munkedal och Sotenäs får ett lägre betyg än genomsnittet. Strömstad och Tanum får ett högt betyg i jämförelse med riksgenomsnittet

Resultaten inom skola varierar mellan kommunerna. Tanum och Sotenäs är de kommuner som når de bästa skolresultaten. Andelen elever som är behöriga till gymnasiet ligger över riksgenomsnittet i Sotenäs och Tanum Andelen elever som fullföljer gymnasiet inom fyra år ligger över riksgenomsnittet för Munkedal Strömstad och Tanum. Sotenäs och Lysekil uppvisar en lägre andel än riksgenomsnittet.

Information och delaktighet NoBo						
Värde	**Riket**	**Lysekil**	**Munkedal**	**Sotenäs**	**Strömstad**	**Tanum**
Valdeltagande 2014, procent	83,2 %	83,1 %	81,3 %	85,1 %	73,7 %	82,5 %
Information på hemsida, procent av maxpoäng	81 %	76 %	82 %	81 %	81 %	89 %
Medborgarnas delaktighetsindex, procent av maxpoäng	53 %	49 %	56 %	63 %	61 %	78 %
Medborgarnas möjlighet till inflytande, index	39	25	-	-	41	42

Samhällsutveckling NoBo						
Värde	**Riket**	**Lysekil**	**Munkedal**	**Sotenäs**	**Strömstad**	**Tanum**
Förvärvsarbetande invånare (20-65 år)	77,8 %	79,1 %	78,4 %	79,6 %	70,1 %	79,0 %
Andel invånare som någon gång under året erhållit försörjningsstöd	4,5 %	4,3 %	3,2 %	1,7 %	1,3 %	3,2 %
Antal nystartade företag per 1 000 invånare, första halvåret	5,3	6,7	6,1	9,1	9,2	4,5
Sjukpenningtal, antal utbetalda dagar per 1000 försäkrade i F-kassa	10,3	12,5	10,5	11,4	12,0	10,5
Andelen återvunnit material, hushållsavfall	39 %	41 %	38 %	37 %	20 %	35 %
Andelen kommunala miljöbilar i organisationen	38 %	34 %	43 %	38 %	38 %	30 %
Andelen ekologiska livsmedel	24 %	18 %	14 %	11 %	18 %	40 %
Nöjdkundindex, Kommunen som plats att bo i	59 %	51 %	-	-	64 %	60 %

Trygghet NoBo						
Värde	**Riket**	**Lysekil**	**Munkedal**	**Sotenäs**	**Strömstad**	**Tanum**
Hur trygga känner sig medborgarna, procent	57 %	49 %	-	-	67 %	67 %
Antal olika vårdare besöker en person med hemtjänst på 14 dagar	15	14	12	11	14	14
Antal barn per personal inom förskolan	5,4	5,3	5,8	4,9	4,7	5,6
Antal barn per personal inom förskolan, närvarande	4,2	3,8	4,0	3,7	3,8	3,9

Tillgänglighet NoBo						
Värde	**Riket**	**Lysekil**	**Munkedal**	**Sotenäs**	**Strömstad**	**Tanum**
Tillgänglighet e-post	86 %	81 %	70 %	59 %	80 %	97 %
Tillgänglighet via telefon	47 %	39 %	41 %	59 %	43 %	69 %
Gott bemötande vid telefonkontakt	92 %	96 %	100 %	94 %	100 %	100 %
Utökat öppethållande huvudbiblioteket mm, antal timmar	49	39	11	92	41	11
Plats inom förskoleverksamheten på önskat placeringsdatum	59 %	53 %	81 %	100 %	68 %	100 %
Väntetid inom förskoleverksamheten, antal dagar	27	29	30	0	42	0
Väntetid för plats på särskilt boende, antal dagar	49	19	24	66	75	69
Handläggningstid ekonomiskt bistånd (försörjningsstöd), antal dagar	18	-	-	12	26	13

Effektivitet NoBo						
Värde	**Riket**	**Lysekil**	**Munkedal**	**Sotenäs**	**Strömstad**	**Tanum**
Kostnaden för ett inskrivet barn i förskolan, kr	129 830	131 721	119 575	144 207	147 929	144 829
Resultat nationella prov åk 3, genomsnittlig andel	93 %	89 %	95 %	92 %	90 %	95 %
Resultat nationella prov åk 6, genomsnittlig andel	71 %	63 %	62 %	93 %	73 %	77 %
Behörighet till ett nationellt gymnasieprogram, andel	84,7 %	81,3 %	84,0 %	90,7 %	77,0 %	87,4 %
Elevers syn på skolan och undervisningen åk 8, andel positiva svar	75 %	-	-	81 %	-	72 %
Kostnad per betygspoäng, åk 9, kr	378	378	362	391	391	388
Andel som fullföljer gymnasiet inom fyra år, procent	77,1 %	74,8 %	81,0 %	75,2 %	78,1 %	81,8 %
Kostnad/elev som inte fullföljer gymnasieskolan, kr	26 928	28 351	21 490	32 795	32 864	22 840
Serviceutbud särskilt boende, äldreomsorg, procent	67 %	64 %	52 %	56 %	63 %	60 %
Kostnad per plats i särskilt boende, äldreomsorg, kr	798 375	843 799	833 405	843 958	1 080 471	923 513
Nöjdbrukarindex, särskilt boende äldreomsorg, procent	84 %	82 %	-	82 %	91 %	88 %
Serviceutbud hemtjänst, andel av maxpoäng, procent	64 %	70 %	61 %	67 %	88 %	73 %
Kostnaden per vårdtagare inom hemtjänsten, kr	253 772	374 156	335 372	319 365	292 213	269 505
Nöjdbrukarindex, hemtjänsten	91 %	90 %	97 %	93 %	93 %	96 %
Kavlitetsaspekter grupp- och serviceboende, LSS, andel av maxpoäng	83 %	60 %	74 %	70 %	90 %	96 %
Andelen ej återaktualiserade ungdomar, ett år efter insats (IFO)	79 %	91 %	-	80 %	90 %	67 %

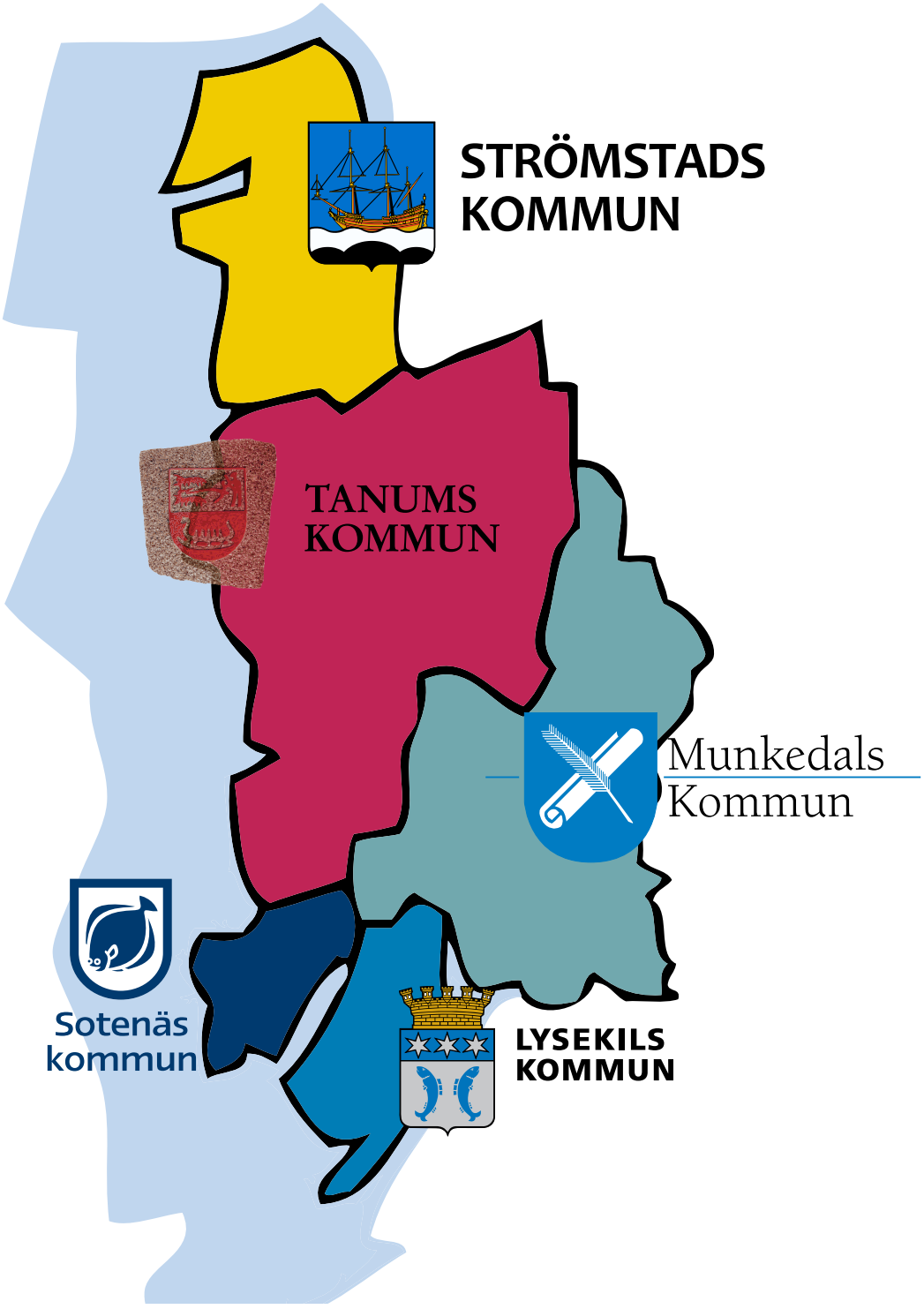
STRÖMSTADS
KOMMUN
TANUMS
KOMMUN
Munkedals
Kommun
Sotenäs
kommun
LYSEKILS
KOMMUN